

5—6 maj

Debatter m. m.

Torsdagen den 5 maj

	Sid.
Svar på frågor av:	
herr Nilsson i Bästekille ang. visst avdrag vid beskattningen av inkomst av kapital.....	5
herr Nordstrandh ang. utbildningskompletteringen för klassiker...	6
fru Heurlin ang. granskning av skolradions kurslitteratur.....	8
herr Nilsson i Agnäs ang. tillvaratagandet av samernas intressen i rättsliga sammanhang.....	11
herr Nordgren ang. eventuellt samband mellan rationaliseringsåtgärder och olycksfrekvens inom statens järnvägar.....	12
herr Tobé ang. oljeskyddsrådets ställning.....	15
Svar på interpellation av herr Jansson ang. åtgärder mot spekulation i bostäder.....	16
Interpellation av herr Larsson i Norderön ang. bestämmelserna om statsbidrag till vatten- och avloppsanläggningar.....	25
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Jönsson i Ingemarsgården ang. påskyndande av fritidsfiskeutredningens arbete.....	26
herr Lorentzon ang. principerna för hyressättningen beträffande arbetsmarknadsstyrelsens bostadsbaracker.....	26
herr Turesson ang. skolöverstyrelsens tillhandahållande av s. k. rättningsmallar.....	26

Fredagen den 6 maj

Förskolesminarierna: Inredning och utrustning.....	27
Inrättande av ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning i Sverige.....	30
Reformerad organisation av skolledningen i grundskolan m. m.	33

	Sid.
Anslag till byggnadsarbeten samt inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.	37
Ändrad lydelse av 4 § förordningen om utjämnings beskatt å vissa varor	38
Fortsatt giltighet av lagen om hyresreglering m. m., m. m.	40
Ändring i vägtrafikförordningen	45
Huvudmannaskapet för åldringsvården, m. m.	47
Familjevård	50
Åtgärder mot narkotikamissbruk	58
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Holmberg ang. förslag om rätt för kommun att bekosta tryckning av partiernas valsedlar	62
fröken Elmén ang. nybyggnad för statens institut för folkhälsan...	62
herr Fridolfsson i Stockholm ang. priskommitténs målsättning ...	62

Samtliga avgjorda ärenden

Fredagen den 6 maj

<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 79, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II (justitiedepartementet)	26
— nr 80, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II (försvarsdepartementet)	27
— nr 81, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II (socialdepartementet)	27
— nr 82, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II (kommunikationsdepartementet)	27
— nr 83, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II (finansdepartementet)	27
— nr 84, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II (ecklesiastikdepartementet)	27
— nr 85, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II (handelsdepartementet)	30
— nr 86, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II (inrikesdepartementet)	30
— nr 87, ang. ytterligare utgifter på tilläggsstat II (staten för statens allmänna fastighetsfond)	30
— nr 88, ang. inrättande av ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning i Sverige	30
— nr 89, ang. organisation av en för krigsmakten gemensam intendenturkår m. m.	33
— nr 90, ang. reformerad organisation av skolledningen i grundskolan m. m.	33
— nr 91, ang. anslag till byggnadsarbeten samt inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.	37

	Sid.
— nr 92, ang. viss ändring i statens pensionslöneförordning, m. m. . .	38
— memorial nr 93, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till Socialhögskolorna: Avlöningar	38
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 35, ang. ändrad lydelse av 4 § förordningen den 3 juni 1960 (nr 258) om utjämningskatt å vissa varor	38
<i>Bankoutskottets</i> memorial nr 26, ang. bemyndigande för bankoutskottet att utse företrädare för arbetsgivarparten i tjänstenämnd för riksdagen och dess verk	40
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 27, ang. dels viss ändring av bestämmelserna om ersättning åt oskyldigt häktade eller dömda m. fl., dels ock det allmännas skadeståndsansvar inom offentligrättslig verksamhet	40
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 38, om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. förordningen angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom	40
— nr 39, ang. fortsatt giltighet av lagen om hyresreglering m. m., m. m.	40
— nr 40, ang. förordning om tillstånd för brukande av sväware	45
— nr 41, om ändring i vägtrafikförordningen	45
<i>Allmänna beredningsutskottets</i> utlåtande nr 33, om utbildning av dagbarnsvårdare	46
<i>Allmänna beredningsutskottets</i> utlåtande nr 34, ang. huvudmannskapet för åldringsvården och om samordning mellan landstingens sjukvårdande verksamhet och den primärkommunala åldringsvården . .	47
— nr 36, ang. familjevård	50
— nr 37, om åtgärder mot narkotikamissbruk	58

Torsdagen den 5 maj

Kl. 16.30

§ 1

Svar på fråga ang. visst avdrag vid beskattningen av inkomst av kapital

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG, som yttrade:

Herr talman! Herr Nilsson i Bästekille har frågat mig, om jag vill framlägga förslag om att det avdrag, som åtnjuts vid taxeringen av inkomst av kapital, utsträcks till dem som sparar genom amortering på jordbruks- och trädgårdsrörelse samt egnahem m. m.

Frågan är i sak densamma som den herr Nilsson ställde till mig förra året, och jag får därför hänvisa till mitt svar till herr Nilsson i denna kammare den 25 maj 1965. Jag har således icke ändrat uppfattning sedan dess.

Vidare anförde

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Jag ber att få framföra ett tack till finansministern för det svar som han har lämnat i fjol och för att han talar om att han i dag har samma uppfattning. Jag har inte heller ändrat mening på denna punkt, herr finansminister, och därför har frågan kommit igen.

Min fråga i år går kanske litet mera direkt på saken. Jag har klart och tydligt angivit att jag åsyftar dem som sparar inte för sitt nöjes skull utan därför att de helt enkelt är tvungna till det.

Jag skulle naturligtvis ha kunnat gå till väga likadant som finansministern och ur protokollet läsa upp vad jag sade förra året, men det har jag inte tänkt göra. Jag skall i stället något kommentera frågan, låt vara inte så långt.

Finansministern sade i fjol att av-

draget vid taxering av penningssparande ökar tillgången på kapitalmarknaden. Det är alldeles riktigt, men, herr finansminister, verkar inte ett amorterings-sparande på samma sätt? Det är min bestämda uppfattning att dessa två former av sparande medför precis det-samma: en ökning av tillgången på kapitalmarknaden.

Finansministern yttrade också i fjol att han inte ville medverka till att stimulera låneverksamheten genom att lämna ett avdrag av detta slag. Herr finansminister, jag har fortfarande den bestämda åsikten att man sällan lånar för sitt nöjes skull. Man tvingas låna när man köper en fastighet eller ett egnahem och måste företa alla andra investeringar. Detta är inte något nöje utan helt enkelt något som måste göras. Jag anser även i dag att vi måste stimulera allt vad som kan tänkas av sparsamhet för att därigenom skaffa fram tillräckligt med kapital.

Om finansministern och jag sparar en del av vår riksdagslön eller statsrådslön, får vi vid beskattningen av vår ränteinkomst ett visst avdrag. Om vi investerar i fastigheter eller egnahem och tvingas amortera skall vi inte ha samma rätt. I det senare fallet drabbas vi ännu hårdare, eftersom det är fråga om ett nödtvunget sparande; i det förra fallet kan vi göra som vi vill.

Det föreligger dock det klara faktum att sparandet i dag är otillräckligt för behoven. Det tycker jag borde vara skäl nog för att försöka stimulera till ökad sparsamhet.

Har ingenting inträffat sedan i fjol? Finansministern anser tydligen att det inte har gjort det, eftersom han hyser samma uppfattning även i år. Jag har

Svar på fråga ang. utbildningskompletteringen för klassiker

däremot den meningen att det sedan förra året har inträffat att kapitalmarknaden blivit mycket mera restriktiv och att det är betydligt svårare att få lån. Kunde vi ge dem som sparar genom amortering en liten uppmuntran, skulle det bli en ökad tillgång på det kapital som vi så hjärtans väl behöver.

Jag hoppas att finansministern ändrar inställning, så att jag nästa gång detta spörsmål diskuteras inte bara hänvisas till vad han sade året före, utan får anledning att tacka finansministern för att han ändrat uppfattning i saken. Jag tackar i alla fall för att finansministern lämnat ett svar i dag.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 2

Svar på fråga ang. utbildningskompletteringen för klassiker

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet **EDENMAN**, som yttrade:

Herr talman! Herr Nordstrandh har frågat, om jag anser att de bestämmelser om utbildningskomplettering för klassiker som nyligen utfärdats är ändamålsenliga och invändningsfria ur alla berörda lärargrupperns synvinkel.

Låt mig först redogöra för bestämmelsernas innehåll. Skolöverstyrelsen har bemyndigats att, efter prövning i varje särskilt fall, bevilja oavkortad lön under tjänstledighet om högst 273 dagar för gymnasielärare, som i sin fil. mag.-examen har både latin och grekiska (s. k. helklassiker) men inte något examensämne motsvarande annat undervisningsämne i det nya gymnasiet, och som avser att skaffa sig undervisningskompetens i sådant annat ämne. Bemyndigandet gäller tjänstledighet för angivet ändamål under tiden den 1 juli 1965—den 31 december 1969 och avser lärare, som den 1 juli 1965 innehade ordinarie eller extra ordinarie tjänst.

Under beviljad tjänstledighet utgår traktement och resekostnadsersättning. Kungl. Maj:t har i beslutet vidare förklarat sig vilja i varje särskilt fall pröva frågan om motsvarande tjänstledighet m. m. dels för gymnasielärare som i sin examen har antingen latin eller grekiska samt examensämne motsvarande högst ett annat läroämne i det nya gymnasiet (halvklassiker), dels för hel- eller halvklassiker, som den 1 juli 1965 inte innehade ordinarie eller extra ordinarie tjänst men som under minst sex månader varit anställd som extra lärare eller läraraspirant.

Jag anser mig kunna svara ett obetingat ja på herr Nordstrandhs fråga.

Vidare anförde:

Herr **NORDSTRANDH** (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka ecklesiastikministern för svaret på min fråga. Jag måste dock säga att jag inte är inställd på att utan vidare godta ecklesiastikministerns obetingade ja såsom svar på frågan, och det hade väl ecklesiastikministern inte heller väntat. Jag skall be att få göra några kommentarer till svaret.

Klassikerförbundet och Lärarnas riksförbund tog initiativ i denna fråga, och på grundval därav framlade skolöverstyrelsen ett förslag som syftar till att på ett så smidigt sätt som möjligt medverka till den omställning som kan bli nödvändig för klassiker när det nya gymnasiet kommer i gång. Det skall också med tacksamhet noteras att Kungl. Maj:t vid sitt beslut följde skolöverstyrelsens förslag i själva principfrågan. I ett par avseenden synes mig emellertid beslutet avvika från skolöverstyrelsens förslag, och det är alltså om dessa punkter som diskussionen kan stå.

I ett avseende är avvikelserna helt positiva för berörda lärarkategorier, vilket också skall antecknas med tillfredsställelse. Lärare inom ifrågavarande grupper kan sålunda få tjänstledigt

Svar på fråga ang. utbildningskompletteringen för klassiker

med oavkortad lön från den 1 juli 1965, d. v. s. beslutet kan ha retroaktiv verkan. Detta är av stor betydelse för en lärare som redan påbörjat studier, helt eller delvis på egen bekostnad, d. v. s. under tjänstledighet med B-avdrag eller i några fall kanske med avdrag av hela lönen.

I två avseenden kan man emellertid tycka att avvikelserna i Kungl. Maj:ts ställningstagande från skolöverstyrelsens förslag inte är lika fördelaktiga. För det första delegeras inte beslutandebefogenheten till skolöverstyrelsen när det gäller halvklassiker, extralärare och läraraspiranter, utan för dessa grupper förbehåller sig Kungl. Maj:t beslutanderätten. Det är litet svårt att förstå varför det ansetts nödvändigt att göra en sådan uppdelning. I likhet med vad som är fallet på andra områden av vårt samhällsliv präglas undervisningsväsendet onekligen av vissa strävanden till decentralisering. Jag tycker därför att det hade varit naturligt att låta skolöverstyrelsen fatta även dessa beslut, och jag skulle vilja fråga: Är Kungl. Maj:ts ställningstagande i detta avseende ändamålsenligt?

För det andra omfattar Kungl. Maj:ts beslut om tjänstledighet för utbildningskomplettering endast de lärare som den 1 juli 1965 hade ordinarie eller extraordinarie tjänst eller som då var extralärare eller läraraspiranter. Skolöverstyrelsen hade inte satt någon sådan tidsgräns i sitt förslag. Såsom jag ser det, måste det alltså vara en öppen fråga, i vilken omfattning man skall pröva ärenden rörande tjänstledighet för utbildningskomplettering när det gäller lärare anställda senare än vid nyssnämnda tidpunkt. Men måste inte även sådana lärare ges tillfälle till utbildningskomplettering utan egen kostnad? Till denna grupp hör ju åtskilliga klassiker som alldeles nyligen avslutat eller håller på att avsluta en utbildning som de påbörjat innan gymnasieformen beslutades. De har sålunda haft begränsade

möjligheter att anpassa sina studier efter det nya, något besvärliga läget för klassikerna.

På denna punkt finner jag inte Kungl. Maj:ts ställningstagande helt invändningsfritt.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet **EDENMAN**:

Herr talman! Det finns inget negativt i Kungl. Maj:ts beslut, jämfört med skolöverstyrelsens förslag. Anledningen till att beslutanderätten när det gäller halvklassiker och extraordinarie lärare inte har decentraliserats är helt enkelt den att det enligt min uppfattning är mycket svårt att i förväg överblicka hela detta fält. Det kan nämligen hända att halvklassikernas kommer in i bilden. I sådana fall, herr Nordstrandh, är det ju praxis att regeringen behåller även författningsfrågor i sina händer, tills man fått klara principer.

När det gällde helklassikerna behövde det aldrig bli någon tvekan om att de skall ha denna utbildningskomplettering. Däremot vill vi när det gäller halvklassikerna och de extraordinarie lärarna bedöma ärendena från fall till fall; förmodligen blir de inte särdeles många. Detta innebär inte att det ligger något negativt i beslutet som sådant; det är en administrativ metod vi tillämpat.

Herr **NORDSTRANDH** (h):

Herr talman! Jag konstaterar med glädje att beslutet inte skall uppfattas som negativt, utan att dessa ärenden i fortsättningen kommer att prövas i en positiv anda. Men jag vill ändå deklarera att jag anser, att regeringen trots allt borde ha kunnat delegera dessa ärenden till skolöverstyrelsen och genom lämpliga instruktioner ha kringgärdat verkets beslutanderätt i detta speciella fall. En sådan åtgärd hade legat i linje med principen att delegera beslutanderätten på undervisningsområdet.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3

Svar på fråga ang. granskning av skolradions kurslitteratur

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet EDENMAN, som yttrade:

Herr talman! Fru Heurlin har frågat, om jag anser det tillfredsställande att skolradions kurslitteratur icke till någon del behöver bli föremål för granskning av statens läroboksnämnd.

Som bekant har jag för någon tid sedan tillkallat särskilda sakkunniga för utredning rörande produktion och granskning av läroböcker och andra pedagogiska hjälpmedel. Dessa sakkunniga har bl. a. att behandla den typ av studiematerial som fru Heurlin äsyftar.

Redan nu gäller emellertid för större delen av skolväsendet att endast sådana publikationer som godkänts av läroboksnämnden får användas som läroböcker. Detta gäller även sådan litteratur, framställd för skolradiokurser, som används som lärobok i skolundervisningen.

Vidare anförde

Fru HEURLIN (h):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för det svar jag erhållit. Såvitt jag förstår tyder svaret närmast på att statsrådet inte är tillfredsställd med det sätt på vilket materialet för närvarande användes.

Hur pass långvarig utredningen kommer att bli vet vi väl inte riktigt — utredningar tar ju ofta ganska lång tid. För de unga människor det nu är fråga om gäller kanske i högre grad än beträffande andra ungdomsgrupper som det talats om i debatterna under denna vår, att livet inte stannar i väntan på utredningar. Denna fråga är dock mycket allvarlig.

Man kan naturligtvis diskutera vad som avses med lärobok — bl. a. när det gäller punktlitteraturen är det hela flytande. Detta medför att material av det-

ta slag av rent misstag kan komma till användning. Man kan väl ändå vara överens om att det är mycket viktigare att granska en lärobok i sexualkunskap än böcker i många andra av skolans ämnen.

I skolöverstyrelsens »Handledning i sexualundervisning» uttalas mycket klart att undervisningen »måste allvarligt hävda den uppfattningen, att avhållsamhet från sexuellt samliv under uppväxtåren är det enda skolan med gott samvete kan rekommendera». På många ställen i handledningen återkommer uttalanden av samma innebörd. Vad man efterlyser i fråga om åtminstone en av de böcker som skolradion tillhandahåller är just en sådan rekommendation och det är en nog så viktig detalj i det hela. I denna bok heter det bl. a.: »När det gäller samlag vill vi eller kan vi inte sätta upp någon bestämd åldersgräns.» Och boken riktar sig enligt företalet till ungdomar mellan 14 och 17 år.

Längst ned i förordet till samma bok heter det vidare: »Boken har legat till grund för den fullständiga kurs i sexualkunskap för grundskolans 9:e årskurs som givits i skolradion våren 1966.»

Efter den passus i boken som jag först läste upp står det: »Det beror i stället på parternas förhållande till varandra och på deras mognad d. v. s. på deras förmåga att visa hänsyn och känna ansvar.» Och det är tre villkor som bör vara uppfyllda: »1. Samlaget är höjdpunkten på en gemenskap. 2. Båda ska vilja det. 3. Båda måste ha ansvars känsla nog att använda preventivmedel om de har samlag och vet med sig att de tillsammans inte kan klara ett barn.»

Frågan är om man över huvud taget i väntan på en utredning skall godta den oerhört stora skillnad som förefinns mellan anvisningarna från skolöverstyrelsen och bristen på anvisningar i boken Vägen till mognad.

Härefter meddelade herr talmannen, att herr Nelander begärt ordet; och be-

Svar på fråga ang. granskning av skolradions kurslitteratur

slöt kammaren att beträffande denna fråga upphäva den i § 20 mom. 4 kammarens ordningsstadga föreskrivna inskränkningen i yttranderätten.

I enlighet härmed lämnades ordet till

Herr NELANDER (fp), som yttrade:

Herr talman! I likhet med fru Heurlin ser jag denna fråga först och främst ur principiell synpunkt och anser att den är av mycket stor betydelse. Jag hade för avsikt att väcka en interpellation i ärendet då fru Heurlins enkla fråga framställdes, och därför har jag nu i stället anhållit om kammarens tillstånd att vid detta tillfälle få säga några ord.

I statsrådets svar lyser det fram att statsrådet menar att också en kursbok som skall användas i skolradions undervisning bör vara godkänd av läroboksnämnden, åtminstone har jag tolkat det så. Då undrar man, om skolöverstyrelsen eller läroboksnämnden har tagit del av denna bok, som utgivits på Sveriges Radios förlag, innan den kommit till användning — den bok det gäller är Vägen till mognad av Lis Asklund och Torsten Wickbom. Skolradions sexualundervisning enligt denna bok har tagit sin början i dag.

Härtill kommer den icke oviktiga detaljen att en utredning, med undervisningsrådet Ragnar Lund som ordförande och tillsatt av ecklesiastikministern i oktober 1964, arbetar just med dessa frågor för att, som det heter, »överväga och framlägga förslag rörande dels sexualundervisningens och sexualupplysningens omfattning, innehåll och värd, dels åtgärder till förbättrande av undervisningen och upplysningsverksamheten på ifrågavarande område».

Det förefaller vara en egendomlig ordning att Sveriges Radio, medan en offentlig utredning ännu arbetar med att pröva dessa spörsmål, ger ut en

kursbok vars ena författare är ledamot i sagda utredning.

Enligt direktiven för utredningen skall de sakkunnigas överväganden och förslag »avse den undervisning, som meddelas inom skolväsendet samt den upplysningsverksamhet, inriktad på skolans olika åldersstadier, som förekommer eller bör förekomma vid sidan av den egentliga skolundervisningen». Jag kan inte förstå annat än att utredningen med hänsyn till dessa direktiv måste ta upp frågan om en kursbok av det slag som den nu utgivna.

Riktlinjerna för sexualundervisningen i fackskolorna och i det nya gymnasiet föreskriver att eleverna skall undervisas om att moralnormerna varierar för olika medborgargrupper i samhället. Författarna till den nya läroboken har enligt min mening inte tillräckligt iakttagit detta utan huvudsakligen undervisat om det friare normsystem som avviker från det traditionella och som inte omfattas av många medborgargrupper i vårt land. Jag skulle därför vilja fråga ecklesiastikministern: Anser herr statsrådet att den av Sveriges Radio utgivna boken Vägen till mognad, avsedd för skolradions sexualundervisning, överensstämmer med den av skolöverstyrelsen tidigare utgivna handledningen i ämnet? Om så inte är fallet, anser statsrådet det lämpligt att en kursbok, sådan som den nämnda, under utredningens gång ges ut för att användas i skolradions undervisning?

Jag skall inte närmare ingå på innehåll i kursboken. Ur rent saklig synpunkt kanske inte så mycket är att tillägga. Boken ger biologiska kunskaper och den är rakt på sak skriven, men vägledningen för de unga lyser med sin frånvaro. Någon åldersgräns för inledande av samlag vill eller kan författaren inte uppställa; inte ens den lagstadgade 15-årsgränsen är, såvitt jag kunnat finna, angiven. Inte ett enda ord säges om att det i vårt land

Svar på fråga ang. granskning av skolradions kurslitteratur

finns mycket stora grupper av ungdom, av föräldrar och av ansvariga ledare, vilka har en etisk och kristen syn på denna fråga. Ändå har ecklesiastikministern i sina direktiv till den sittande utredningen skrivit: »De värderingar, från vilka undervisningen och upplysningsarbetet i sexual- och samlevnadsfrågor skall utgå, bör därför sammanfalla med de grunder, på vilka skolans etiska fostran i allmänhet skall byggas.»

I detta anförande instämde herr *Gustafsson* i Borås (fp).

Vidare anförde:

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet **EDENMAN**:

Herr talman! Jag skall gärna erkänna att det här finns ett besvärligt granskningsproblem, och detta är en av anledningarna till att den nya stora utredningen om läroboksgranskning och läroboksproduktion i sina direktiv anmodats att ta upp hela komplexet.

Såsom fru Heurlin också antydde, kan man aldrig via läroboksnämnden censurera en bok eller en skrift, såvida den inte tas upp på läroboksförteckningen. Och eftersom jag här diskuterar med en jurist, får jag väl också gå till handlingarna, och då återstår bestämmelserna om granskning av vissa läroböcker. Det heter där: »Med läroböcker förstås i denna kungörelse tryckalster av nedan angivna slag» — här uppräknas en rad olika hjälpmedel — »som är avsedda att sedan de i därför stadgad ordning antagits åläggas eleverna till användning vid undervisningen.»

Inte förrän skolan ålägger eleverna att som lärobok använda den nu diskuterade kursboken kommer läroboksnämnden in i bilden och blir skyldig att granska boken. Om Sveriges Radio i sina skolprogram använder en kursbok, en skrift, en broschyr eller en handledning som inte är avsedd att i

den här bemärkelsen presenteras som lärobok, har läroboksnämnden inga som helst möjligheter att ingripa.

Fru **HEURLIN** (h):

Herr talman! Jag hade just velat få reda på huruvida statsrådet själv tycker att det är tillfredsställande att det råder skillnad mellan den handledning som lämnas från skolöverstyrelsens sida och den undervisning som faktiskt sker, om denna äger rum i enlighet med den bok det här gäller.

Detta finner jag för min del inte tillfredsställande, och efter vad jag förstår gör inte heller statsrådet det.

Herr **NELANDER** (fp):

Herr talman! Jag ville fråga ecklesiastikministern, om skolöverstyrelsen ändå inte har skyldighet att följa dessa ting. Det gäller dock kursböcker, som användes i skolradions undervisning och som därför når mycket vidare än en vanlig lärobok, vilken kanske bara användes på vissa håll. Radions undervisning går ju ut över hela landet. Måste inte landets högsta skolmyndighet ta del av sådana kursböcker?

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet **EDENMAN**:

Herr talman! Skolradion är en mycket förnämlig inrättning, men den arbetar vanligen parallellt med skolan. Jag kan inte på rak arm säga hur många procent av skolradioprogrammen som ålägges eleverna att följa, alltså i vilken utsträckning skolradion ingår i den ordinarie undervisningen. Detta förekommer t. ex. i ämnen som tyska och franska i vissa glesbygdsskolor, där man på grund av bristande lärarresurser även använder radioundervisning. Då blir skolradion ett led i den ordinarie skolundervisningen och är underkastad samma regler som gäller för vanlig undervisning.

Svar på fråga ang. tillvaratagandet av samernas intressen i rättsliga sammanhang

Men, herr Nelander, en rad skolradio-program går så att säga vid sidan om undervisningen, och den enskilda skolan — och jag föreställer mig också den enskilda läraren — kan vid behov utnyttja dem som orientering. Det är ju också väl känt att många vuxna människor följer skolradions program.

Det är alltså här fråga om en programservice, en undervisningsservice, som Sveriges Radio ger och skolöverstyrelsen har inte någon sådan makt och myndighet som herr Nelander önskar förrän läroböckerna blir obligatoriska.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Svar på fråga ang. tillvaratagandet av samernas intressen i rättsliga sammanhang

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **HOLMQVIST**, som yttrade:

Herr talman! Herr Nilsson i Agnäs har frågat, om jag vill redogöra för de åtgärder, som regeringen vidtagit för att råda bot på de förhållanden, som JO i sin skrivelse den 21 januari 1966 påtalat, nämligen »att samernas intressen i rättsliga sammanhang icke kunna anses behörigen tillvaratagna med rådande ordning i organisatoriskt hänseende».

Som svar vill jag meddela att JO:s skrivelse, efter beslut den 11 februari 1966 av Kungl. Maj:t, överlämnats till 1964 års rennäringsakkunniga för att beaktas vid fullgörande av utredningsuppdraget. Sedan de sakkunniga framlagt förslag i ämnet kommer detta att behandlas i vederbörlig ordning.

Vidare anförde:

Herr **NILSSON** i Agnäs (h):

Herr talman! Jag vill till jordbruksministern framföra mitt tack för svaret, som kanhända får betecknas som ytterst upplysande i viss mening.

Bakom frågan ligger ett gammalt intresse för samernas förhållanden som inte minst främjats genom läsningen av Bromés bok om Nasafjäll och samernas roll vid gruvbrytningen där och malmtransporterna därifrån. Ett närmare studium av övre Norrlands historia i allmänhet och lappmarkernas i synnerhet lämnar en bitter bottsats kvar i läsarens minne: Samerna har varit en folkminoritet som ofta utsatts för omild behandling och vars rättigheter sällan varit självklara. I dag hyser vi svenskar ett stort intresse för andra länders minoriteter och det är kanske lätt att glömma detta folk inom våra egna gränser.

Enligt den skrivelse från JO som föranlett min fråga åstadkommer vi många svårigheter för samerna. Gruvor och malmvägar blir till hinder för deras renflyttningar. Flygfälten ställer till besvär, sommarstugor och turistanläggningar likaså. De moderna vägarna liksom järnvägarna hotar renarna med död. Därtill kommer de stora ingreppen under senare tid i sjöar och älvar. Regleringen av fjällvattnen och utbyggnaden av älvarna lämnar inte samernas land oberört.

Skrivelsen från JO visar att det finns behov av ett organ som i alla förekommande fall kan bevaka samernas rätt. Den åtgärd som efterlyses är i första hand en utredning. Och det sägs att denna utredning snarast bör komma till stånd. Jag vill betona att saken verkligen är brådskande. JO skriver: »Utvecklingen ställer stora krav på det statliga utrednings- och lagstiftningsarbetet. — — — En prioritering av aktuella uppgifter är därför nödvändig. — — — Den rättssäkerhetsfråga, som jag här aktualiserar måste anses ha mycket hög prioritet.»

När statsrådet Holmqvist nu meddelar i sitt svar, att JO:s skrivelse överlämnats till 1964 års rennärings-sakkunniga förmodar jag att föga är att göra och intet att tillägga. För min del vill jag slutligen bekänna, att de två sista raderna i jordbruksministrernas svar medför en nästan isande känsla vid tanken på hur brådskande saken i själva verket är. Där står: »Sedan de sakkunniga framlagt förslag i ämnet kommer detta att behandlas i vederbörlig ordning.» Hur går det med den prioritering som JO talar om? Kunde här inte i första hand göras någonting tillfälligt?

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! JO:s skrivelse har väckt uppmärksamhet ur många synpunkter. Jag vet inte, om frågeställaren är nöjd med att saken redan är föremål för utredning, men detta är faktiskt förhållandet. Rennärings-sakkunniga tillsattes för att granska frågan om i vilka former rennäringen skall kunna drivas i framtiden och för att över huvud taget göra en översyn av hur bättre förhållanden skall kunna skapas för samernas möjligheter att bedriva sin näring samt föreslå de förändringar som kunde bli erforderliga i lagstiftningen på området. Jag kan inte se någon skillnad mellan om man utreder dessa frågor utifrån närings-synpunkter eller om man väsentligen attackerar dem ur de rent juridiska aspekterna. Även om man närmar sig problemen från de utgångspunkter som rennärings-sakkunniga nu har gjort måste man vid bedömningen ändå komma fram till att det skall finnas någon form av rättslig reglering.

Jag kan också försäkra att utredningen bedrivs med kraft och intresse, och jag tror inte det finns anledning att befara att det skall bli någon onödig tidsutdräkt i fråga om detta utredningsarbete.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5

Svar på fråga ang. eventuellt samband mellan rationaliseringsåtgärder och olycksfrekvens inom statens järnvägar

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **PALME**, som yttrade:

Herr talman! Herr Nordgren har frågat mig om jag anser att de under senare tid inträffade olyckorna vid SJ har något samband med vidtagna rationaliseringsåtgärder inom SJ.

Som svar på frågan vill jag framhålla att det såvitt jag kunnat finna inte föreligger något sådant samband. I fråga om olyckan vid Bollnäs pågår utredning för att klarlägga orsaken.

Vidare anförde:

Herr **NORDGREN** (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet för svaret på min fråga. Det var kort och klart, men jag måste dock ställa det i samband med statsrådets intepellationssvar i går, där statsrådet bl. a. yttrade, att ju mer man rationaliserar desto känsligare blir hela transportapparaten. I dag anser statsrådet Palme att transportapparaten känslighet inte har något samband med rationaliseringarna, och detta trots att under detta dygn ytterliggare en tågurspåring ägt rum och att det — trots en relativt vacker vårdag — inträffat avsevärda förseningar även för dagtågen till Stockholm.

Jag har redan tidigare under denna riksdagssejour tänkt ställa en fråga i ungefär samma riktning men då närmast med avseende på den försämrade servicen på järnvägarna. Jag avstod emellertid därifrån, eftersom jag förstod att vi kanske måste betala det priset för att få en rationellare drift. Men när sedan den allvarliga olyckshändelsen inträffade i mina hemtrakter — jag var tyvärr i närheten av olycksplatsen just

Svar på fråga ang. eventuellt samband mellan rationaliseringsåtgärder och olycksfrekvens inom statens järnvägar

den kvällen — och dessutom endast några timmar senare ytterligare ett ytterst allvarligt olyckstillbud inträffade där uppe, ansåg jag att jag åtminstone borde ställa en fråga härom.

Jag förstår att det är nödvändigt att rationalisera, men med rationalisering menar man väl att man ökar effektiviteten eller produktionen genom att sätta in andra tekniska hjälpmedel. Frågan är om detta verkligen är vad som har skett eller om rationaliseringen — ute på linjerna alltså — huvudsakligast har inskränkt sig till personalindragningar eller, rättare sagt, utebliven nybesättning av pensionerad personal.

Jag skall gärna erkänna att jag inte är någon så förfärligt flitig SJ-resenär på grund av de ur riksdagssynpunkt olämpliga förbindelserna på ostkustbanan. Däremot vill jag gärna ge en eloge för hur E 4 skötts under denna besvärliga vinter. Det har varit mönstergillt, så att med bil har vi lättare kunnat inträffa i rätt tid till riksdagssammanträdena.

Men de gånger jag har åkt tåg, har jag fått den uppfattningen att det varit ytterst ont om personal i varje fall ute på linjerna. En och samma man på en station — jag tar nu ostkustbanan som exempel — får ofta sköta både biljettförsäljningen, växlingen, tågklareringen samt telefonsamtal och upplysningar till allmänheten. En annan man, tågmästaren, har i regel uppdraget att sköta passagerarna, både sittvagnspassagerarna och sovvagnspassagerarna, och dessutom att biträda med av- och pålastning av gods m. m. Detta är, herr statsråd, inget klander mot SJ-personalen. Jag är fullt övertygad om att den gör allt vad den kan för att tillgodose oss resande. Men det är naturligt att man som resande måste ifrågasätta, om inte SJ trots allt ställer alltför stora krav på sin personal ute på linjerna och om inte detta medverkar till att personalen blir alltför pressad, jäktad eller stressad,

— för att nu använda det uttrycket — i varje fall i förhållande till det stora ansvar som åvilar denna personal med tanke på egna och medmänniskors liv och säkerhet och kanske också i förhållande till den ersättning vederböran- de har.

Jag vet inte hur det skall rättas till, men ett sätt är efter vad jag förstår att man skulle öka personalen litet ute på linjen och därmed också öka tillsynen och kontrollen bland annat av materielen.

Herr *talmannen* avbröt här talaren med klubbslag och yttrade:

Jag vill erinra den ärade talaren om att inlägg i enkel fråga skall vara kort.

Talaren fortsatte:

Ja, då skall jag avsluta mitt anförande här med att säga att de längre intervallerna mellan kontrollerna av vagnar och lok sannolikt medverkat till att materieltillsynen har försämrats och att det tydligen inte är tillräcklig kontroll eller erforderlig tid att kontrollera materielen.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet PALME:

Herr talman! För det första vill jag änyo understryka att jag naturligtvis inte kan säga någonting om olyckan i Bollnäs, eftersom den frågan befinner sig under utredning.

För det andra vill jag betona att vad jag sade i går var att rationaliseringen i och för sig kan ha gjort trafikapparatens mera känslig för störningar av typen den våldsamma kylan och kanske även av typen — det vet vi ännu för litet om — den vårfloed som nu kommit till Norrland. Men det innebar icke något uttalande om att trafiksäkerheten hade försämrats. Jag framhöll tvärt om att SJ i vinter icke på någon punkt givit efter på trafiksäkerhetskravet utan till och med varit beredd — och det med rätta — att finna sig i betydande

Svar på fråga ang. eventuellt samband mellan rationaliseringsåtgärder och olycksfrekvens inom statens järnvägar

störningar i trafiken för att icke på något sätt eftersätta trafiksäkerheten.

Jag vågar påstå generellt att rationaliseringen inom SJ inklusive anskaffandet av nya tekniska hjälpmedel har medfört en förbättrad säkerhet. Det visar bl. a. den upprustning, som för övrigt fullföljs i årets budget, av trafiksäkerhetsmedlen inom järnvägen liksom inom övriga områden. Det kan sägas att säkerheten skulle kunna vara ännu bättre, om det inte rationaliseras bort, såsom sker inom SJ, ungefär 2 000 anställda per år. Ja, det är ett antagande, men de 2 000 ytterligare anställda som fanns vid SJ i fjol sysslade inte alla med säkerhetsfrågor — kanske inte ens några av dem gjorde det. Det är på andra driftsområden som mänsklig arbetskraft har ersatts av mekaniska, tekniska hjälpmedel.

Jag tror man skall vara försiktig innan man kommer med några svepande omdömen om sambandet mellan rationalisering och säkerhet. För det första är jag övertygad om att rationaliseringen vid SJ generellt sett inneburit en förbättring av säkerheten på så sätt att man fått bättre tekniska hjälpmedel. För det andra är jag också övertygad om att SJ, av många olika omständigheter tvingat till en hård rationalisering, likväl icke kommer att bedriva den på ett sådant sätt att säkerheten äventyras.

Herr NORDGREN (h):

Herr talman! Helt naturligt skall man vara försiktig med svepande omdömen, och jag ställde här bara en mycket försiktig fråga om det eventuellt fanns något samband. Är ändå inte, herr statsrådet, en olycka en allvarlig störning inom en trafikapparat? Efter vad jag kan förstå måste vi erkänna att det förhåller sig så. För närvarande är det — jag hoppas att statsrådet delar min uppfattning — allvarligt med de allt oftare förekommande SJ-olyckorna, de har

blivit flera än tidigare. Jag hoppas att statsrådet allvarligt vill medverka till återvinnandet av det förtroende vi haft för SJ.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet PALME:

Herr talman! Ordet »störning» kan naturligtvis ges många definitioner. Jag har här använt »störning» i betydelsen rubbningar i tågföringen — det är ju förseningar det är fråga om. Det tragiska som en olycka innebär kan inte kallas för annat än en olycka. Detta är en distinktion som måste göras.

Att rationaliseringen kan tänkas ha negativa följder för tågföringen i kritiska situationer, när stora yttre störningar såsom väderlekssvårigheter inträffar, är möjligt. Däremot tror jag inte man kan säga att det finns något belegg för att rationaliseringen har medverkat till olyckor.

Det är viktigt med denna distinktion, just därför att den bidrar till att upprätthålla förtroendet för SJ. Skulle det emellertid visa sig ett samband mellan rationaliseringar och olyckor — det har inte funnits hittills såvitt jag kunnat se — är jag övertygad om att såväl SJ som kommunikationsdepartementet omedelbart kommer att ingripa för att rätta till förhållandet.

Herr NORDGREN (h):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det senaste yttrandet.

Efter vad som framkommit om den tragiska olyckan i närheten av Bollnäs måste det ändå anses vara ganska klart att vederbörande personal har varit jäktad, ty ger man en order om att en linje är klar, borde väl den som tar emot denna order bekräfta den. Detta är vanligt vid ordergivning i mycket mindre allvarliga sammanhang än det ifrågavarande. Här har det tagits emot en order från en tydligen okänd person eller rättare sagt, en tjänsteman som

Svar på fråga ang. oljeskyddsrådets ställning

inte hade rätt att lämna ordern, d. v. s. inte tillsyningsmannen för banlinjen utan en annan person. Vederbörande hade sannolikt kontrollerat och repeterat ordern om han hade haft mera tid på sig och instruktionen så föreskrivit.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet PALME:

Herr talman! Jag tvingas ta till orda igen för att ännu en gång starkt understryka att jag är förhindrad att uttala mig om olyckan i Bollnäs, eftersom utredning pågår. Därför kan jag inte diskutera den frågan med herr Nordgren.

Sedan vill jag bara tillägga att såvitt jag har mig bekant har tendensen varit den, att antalet personskador inom statens järnvägars verksamhet har minskat, vilket jag tycker är synnerligen glädjande. Jag hoppas att vi skall kunna nedbringa antalet olyckor ännu mera. Det är verkligen tillräckligt många människor som i dag skadas eller dödas i trafiken.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 6

Svar på fråga ang. oljeskyddsrådets ställning

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet PALME, som yttrade:

Herr talman! Herr Tobé har frågat mig, om jag avser att medverka till en förändring av oljeskyddsrådets ställning med hänsyn till att vattenvårdsfrågorna den 1 juli 1967 skall övertas av statens naturvårdsnämnd samt att förordnandet för oljeskyddsrådets ledamöter utgår den 1 juli i år.

Som svar vill jag anföra följande. I sitt förra året avlämnade betänkande, vilket handläggs inom inrikesdepartementet, föreslog oljeskyddsutredningen bl. a. att statens naturvårdsnämnd

skall åläggas en tillsynsverksamhet på oljeskyddsområdet av rådgivande och samordnande karaktär. Med hänsyn till de särskilda problem beträffande oljeskador som är förknippade med sjöfartsnäringen föreslog utredningen samtidigt, att den befattning sjöfartsstyrelsen och det därtill knutna oljeskyddsrådet har med oljeskyddsfrågorna skall bestå. Betänkandet har remissbehandlats. Då beredningen ännu inte slutförts är jag inte beredd att göra något närmare uttalande i frågan.

Vidare anförde

Herr TOBÉ (fp):

Herr talman! Jag ber att få framföra mitt tack till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet för svaret på min fråga.

Statsrådet redovisar i svaret vad oljeskyddsutredningen förra året föreslog beträffande tillsynsverksamheten över oljeskadorna på havsvattnet, som det här närmast gäller. Orsaken till att jag framställde min fråga var just att man allmänt hyser oro för att denna tillsynsverksamhet är så splittrad. Nu har det gjorts en utredning rörande tillsynen till sjöss, och den visar att såväl kustbevakningen som lotsväsendet, polisen och fartygsinspektionen alla har vissa uppgifter. Det finns ett glädjande intresse för dessa frågor, men som också framgår av svaret är tillsynsuppgifterna splittrade på många händer — även på departementsplanet.

Statens naturvårdsnämnd skall ha huvudansvaret för denna verksamhet, men beträffande oljeskador till sjöss skall nämnden dela ansvaret med sjöfartsstyrelsen. Naturvårdsnämnden har själv inte velat ha det på det sättet, utan nämnden har i sitt remissvar framhållit att det borde ordnas en central ledning när det gäller dessa uppgifter. Nämnden föreslog också en ändring av oljeskyddsrådets ställning. Bådet är ett rådgivande organ åt sjöfartsstyrelsen, men naturvårdsnämnden föreslog att rådet skulle

Svar på interpellation ang. åtgärder mot spekulation i bostäder

få initiativrätt och en mera självständig ställning.

Jag framställde min fråga nu, därför att jag ansåg tidpunkten mycket lämplig. Handelsdepartementet har fått oljeskyddsutredningens betänkande, men sedan har ärendet gått vidare till inrikesdepartementet, vilket är naturligt eftersom det föreslagits att kommunerna skulle ingripa ganska mycket i dessa frågor. Nu är alltså hela denna fråga under beredning i inrikesdepartementet.

Men samtidigt har jordbruksdepartementet givit statskontoret i uppdrag att utreda frågan om naturvårdsnämndens organisation och uppgifter, och då har jag velat förvissa mig om att beredningen i inrikesdepartementet sker i samråd med jordbruksdepartementet, så att också inrikesdepartementet får del av statskontorets utredning. Kommunikationsministern har nu också sagt i svaret att beredningen av ärendet ännu inte slutförts. Oljeskyddsrådet kommer alltså inte att få nytt mandat för tre år, om det finns skäl att organisera om rådet och kanske ge det andra uppgifter.

Jag är alltså tacksam för detta svar, som visar att ingenting ännu har gjorts som kan gå emot mina intentioner. Samtidigt hoppas jag att kommunikationsministern tar hänsyn till vad jag framhållit och att det blir ett samspel mellan de tre departement som här är involverade.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 7

Justerades protokollet för den 29 nästlidne april.

§ 8

Svar på interpellation ang. åtgärder mot spekulation i bostäder

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet JOHANSSON, som yttrade:

Herr talman! Herr Jansson har frågat, om jag överväger något ingripande i syfte att göra slut på den svartabörshandel som pågår med lägenheter och möblerade rum.

Bäst kommer man givetvis till rätta med nämnda svartabörshandel genom att åstadkomma balans mellan tillgång och efterfrågan på bostäder av olika slag. Så långt våra resurser tillåter det strävar vi efter att nå detta mål.

Så länge nuvarande bristsituation i storstäderna består är det emellertid angeläget att vidta också andra åtgärder som kan begränsa den svarta marknaden. Ett självklart inslag i detta sammanhang är att övervaka efterlevnaden av gällande bestämmelser på området. Denna verksamhet har intensifierats under senare år. Större vikt tillmäter jag dock de åtgärder som går ut på att ge de kommunala bostadsförmedlingarna bättre möjligheter att fullgöra sina funktioner, inte minst genom att de får bättre tillgång till lägenheter. Hur det skall möjliggöras utreds för närvarande av bostadsförmedlingsutredningen, som väntas slutföra sitt arbete under loppet av innevarande år.

Vidare anförde:

Herr JANSSON (k):

Herr talman! Jag tackar statsrådet och chefen för inrikesdepartementet för svaret på min interpellation. Jag är livligt medveten om att det här gäller en mycket svår fråga, och jag tar statsrådets försiktighet i fråga om att göra några utfästelser som ett ytterligare understrykande av frågans svårighetsgrad. Svaret präglas kanske dock inte, tycker jag, av de klara besked och den framsynthet som brukar präglade statsrådets svar.

Statsrådets påpekande att man bäst kommer till rätta med svartabörshandeln med lägenheter genom att åstadkomma balans mellan tillgång och efterfrågan vill jag instämma i. Det är en

Svar på interpellation ang. åtgärder mot spekulation i bostäder

självklarhet som jag tror alla är eniga om. Men då vi inte kan räkna med att en sådan balans kommer till stånd inom överskådlig tid måste man ju pröva andra utvägar, vilket också antyds i interpellationssvaret.

Statsrådet påpekar möjligheten att övervaka efterlevnaden av de bestämmelser som redan nu finns på området såsom vapen mot svartabörshandeln. Jag vill för klarhetens skull fråga statsrådet, vilka av dessa bestämmelser han anser vara de mest verkningsfulla. Med hänsyn till att vi alla vet om den trafik som pågår på området och att alltför litet görs för att stävja ocker, bedrägeri och svart börs, kan det vara av intresse att få några preciserings- och möjligheter till ytterligare åtgärder från den som är den högste ansvarige på detta område.

För att ge ökad tyngd åt interpellationen skulle jag gärna ha velat illustrera tillståndet som det för närvarande är. Men jag vill inte uppta tiden härmed, eftersom det är ganska väl känt av alla och inte rymmer mycket nytt, även om jag ägnat förmiddagen i dag åt att i en tidnings arkiv gå igenom några hundra fall av svart börs på bostadsmarknaden. Jag skall nöja mig med ett enda exempel.

SSU-klubben Stenbocken i Malmö har gjort en mycket uppmärksam och intressant aktion. Man har undersökt tusen hyresgästernas hyresförhållanden. Härvid framkom skrämmande siffror. Man har belägg för att ifrågavarande hyresgäster tillsammans sedan år 1959 olagligt avkrävt 3 miljoner kronor för sina bostäder.

Det material som SSU-klubben Stenbocken givit polisen torde vara den rikhaltigaste och mest omfattande utredningshjälp som ordningsmakten fått — utan att anstränga sig. Det lär vara mera hyresskojarmaterial i SSU-klubben Stenbockens utredning än vad polisen i Malmö sammantaget haft under de senaste femton åren. Klubben har fått

fullmakt att företräda människor i mål för miljonbelopp sammanlagt. Ett fyrtiotal fall av hyresocker polisanmälades den 14 januari i år. Om jag är riktigt underrättad skall det första målet inledas om några dagar — jag förmodar att inrikesministern känner till dessa saker bättre än jag.

Det största fallet gäller två äldre damer som fått betala 30 000 kronor för en trerumslägenhet; 5 000 var fastställd insats och 25 000 var betalning för möbler, som av polisens expert värderades till 2 000 kronor.

Aktionen riktar sig mot ett antal stora fastighetsägare i Malmö. Vi har, när vi behandlat prisfrågorna, diskuterat införande av s. k. prispolis. Jag måste säga att SSU-klubben i Malmö på eget initiativ verkligen blivit en första effektiv prispolis på detta område.

Inrikesministern påpekar i sitt svar att de kommunala bostadsförmedlingarna skall ges »bättre möjligheter att fullgöra sina funktioner, inte minst genom att de får bättre tillgång till lägenheter», och han hänvisar till att bostadsförmedlingsutredningen väntas slutföra sitt arbete under loppet av innevarande år.

Vilka åtgärder skulle kunna bli mest verkningsfulla? Det är den frågan man vill ställa.

Avgörande är självfallet hur mark- och bostadsfrågorna löses i sin helhet. Men om vi begränsar detta meningsutbyte till mera kortsiktiga åtgärder skulle jag vilja i frågande form ta upp några ting.

1. Är inte införande av en obligatorisk kommunal bostads- och rumsförmedling det avgörande för att komma till rätta med nuvarande svartabörshandel med lägenheter? Än så länge ligger ju ändå huvudparten av lägenhetsbeståndet i privata händer.

2. Kunde man inte, medan man väntar på en sådan reform — som jag vet att många är en smula rädda inför — tänka sig att förmå hyresvärdarna att

Svar på interpellation ang. åtgärder mot spekulation i bostäder

frivilligt, genom förhandlingar mellan kommunala myndigheter, fastighetsägarföreningar och hyresgästföreningar, lämna ifrån sig en del av lägenhetsbeståndet till de kommunala förmedlingarna?

3. Det finns för närvarande bestämmelser som ålägger hyresvärdarna anmälningsplikt vid byte av hyresgäst samt föreskriver att fastighetsägaren skall uppge vilken hyra bostaden betingar efter bytet. Jag skulle vilja höra inrikesministerns mening om i vilken utsträckning dessa bestämmelser följs. Är det så att bestämmelserna ganska allmänt nonchaleras därför att ett så otroligt lågt vite fastställts för den som inte bryr sig om bestämmelserna?

4. Vore inte kravet på normalkontrakt för möblerade rum — ett krav som framfördes vid den senaste socialdemokratiska partikongressen och ett krav som avvisades här i riksdagen förra veckan, när en kommunistisk motion i frågan avslogs — någonting att tänka på som en av de första åtgärderna?

5. Har inrikesministern övervägt att som en högst tillfällig åtgärd — jag vill betona tillfällig — genomföra en auktorisering för hyresbyråer och rumsbyråer för att hindra att vem som helst, utan kontroll och med kontor på fickan, etablerar sig i branschen? När förehavandena tangerar bedrägeri och kriminell verksamhet bör det ändå sätas vissa gränser för det privata initiativet.

6. Har inrikesministern övervägt det förslag, som Hyresgästföreningen i Stockholm för en tid sedan framlade till arbetsmarknadsstyrelsen om att ett särskilt organ skulle skapas för att bevaka att utlåningar som kommer hit för att studera, praktisera och förvärvsarbete, inte utlämnas till ett alldeles särskilt hänsynslöst hyresocker?

7. I väntan på att kunna utnyttjas för spekulation står, särskilt i storstadsområdena, åtskilliga lägenheter tomma. Enligt 1960 års bostadsräkning fanns det

i Stockholm 6 600 tomma lägenheter. Får jag möjligen fråga inrikesministern, om 1965 års bostadsräkning innehåller lika sensationella uppgifter i detta avseende som 1960 års bostadsräkning gjorde? Jag utgår från att inrikesministern sitter inne med vissa förhandsrapporter. Vi övriga känner ännu inte till vad denna bostadsräkning kommit fram till.

8. Den sista fråga jag skulle vilja besvara inrikesministern med är följande: Bostadsräkningarna 1960 och 1965 kombinerades inte med någon hyresräkning. Någon sådan har vi inte haft sedan 1945 och mycket har förändrats på 21 år. Vissa kommuner, bl. a. Stockholm, har gjort beräkningar på detta område, och hyresgästföreningen i Stockholm och bostadsstyrelsen har begärt att en hyresräkning skulle komma till stånd. Vid vilken tidpunkt och i vilket sammanhang vore en hyresräkning möjlig och lämplig att göra?

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Jag har självfallet inget till övers för de människor som söker utnyttja andras besvärliga situation på bostadsmarknaden. Lagstiftningen förbjuder ocker och svartabörsaffärer, men att komma dessa på spåren är en fråga om resurser för övervakning och kontroll. Dessutom har man all anledning observera att spørsmålet är besvärligt eftersom det ofta är fråga om affärer, till vilka båda parter känner sig bundna — tyvärr kanske jag skall säga.

En intensifiering av denna verksamhet har emellertid skett från polisens sida. I den mån man kan uppvisa sådana affärer och dessa blir föremål för prövning och eventuellt åtal och dom, som i sin tur också kommer till allmänhetens kännedom, kan man självfallet förvänta sig att domen får en preventiv effekt. Men jag upprepar att det även är svårt att nå köparen eller den som rå-

Svar på interpellation ang. åtgärder mot spekulation i bostäder

kar ut för ockraren eller svartarbörshajen.

Jag tror emellertid att en del av det som görs också från annat håll än från polismyndigheternas sida har varit av värde, även om jag vill tillägga att en sådan verksamhet bör bedrivas med den allra största försiktighet. Självfallet bör man också redan på ett tidigt stadium hålla så god kontakt som möjligt med polismyndigheterna.

Jag återkommer till min uppfattning att bakgrunden till dessa förhållanden är balansproblemet på bostadsmarknaden, vars orsaker måste angripas. Jag har ingenting att erinra mot herr Janssons uttalande. Det är klart att vi i storstadsregionerna under en betydande tid fortfarande kommer att ha stora svårigheter. Inflyttningen är mycket omfattande; tillströmningen till storstockholmsregionen har varit mellan 20 000 och 30 000 personer om året under senare tid. Även om en lokaliseringpolitik på sistone har satts in, vilken medverkar till utflyttning av en del företag, visar det sig att inflyttningen ändock är nästan lika stor. Detta ställer naturligtvis kommunerna inför utomordentligt stora och svårbemästrade uppgifter.

Kan man då inte bygga mera i just de regioner där bristen är störst? Jag har den meningen att det är nödvändigt att öka bostadsbyggandets omfattning i storstadsregionerna med hänsyn till den eftersläpning som har skett. Jag erinrar emellertid om debatterna i riksdagen i anslutning till förslag härom under fjolåret, vid vilka olika ståndpunkter intogs allteftersom man företrädde storstadsregionernas eller det övriga landets intressen. Regeringen har ändå sett det som nödvändigt att avdela en större kvot åren 1965 och 1966 än under de närmast föregående åren, och vi är beredda att söka fullfölja dessa planer och medverka till att bostadsbyggandet får en mera tillfredsställande omfattning på de verkligt påtagliga bristorterna, där det nu aktualiserade problemet naturligtvis är mest framträdande.

Också andra åtgärder måste emellertid vidtas. Vi kan inte bara låta denna utveckling och de företeelser den för med sig fortgå. Frågan är då hur vi skall gå till väga. Jag har velat peka på bostadsförmedlingen såsom en mycket stor och väsentlig uppgift. Tyvärr har den framför allt i storstockholmsområdet inte haft den omfattning som varit önskvärd. Förmedlingen har i huvudsak varit en kommunal uppgift, och den har varit föremål för förhandlingar mellan kommunerna, men man har ännu inte nått fram till ett resultat som vi skulle betrakta som godtagbart.

Dåvarande socialministern tillsatte för några år sedan en utredning om bostadsförmedlingsverksamheten. Emellertid var den så till vida begränsad, att direktiven inte innefattade också frågan om en eventuell obligatorisk bostadsförmedling och hur denna tekniskt skulle byggas upp. Vi gav emellertid senare — vilket herr Jansson säkerligen känner till — tilläggsdirektiv till denna utredning om att dess uppdrag även skulle omfatta dessa frågor.

Vi har fått ett förslag från bostadsförmedlingsutredningen som närmast rör samordningen av förmedlingsverksamheten. Den har, skulle jag tro, i så måtto påverkat kommunerna, i första hand i storstockholmsområdet, att de har diskuterat och förhandlat sig fram till ett förslag om en gemensam bostadsförmedling, vilket nu är ute för prövning i de olika kommunerna. Skulle detta förslag kunna genomföras, betyder det att man från en omfattning av 10 å 15 procent av nyproduktionen i den gemensamma bostadsförmedlingen skulle komma upp i väsentligt högre tal, någonsans omkring 60 å 70 procent. Jag hoppas att vederbörande skall kunna bli överens om detta inom den allra närmaste tiden.

Vi väntar dessutom — såsom jag har framhållit i mitt interpellationssvar — på utredningens andra förslag, som mera avser frågan om vad som skall kunna göras för att få in ett större antal lägen-

Svar på interpellation ang. åtgärder mot spekulation i bostäder

heter under förmedlingsverksamheten. Innan vi fått detta förslag har jag svårt att uttala mig beträffande en del av de frågor som herr Jansson ställde. Jag skulle bara i fråga om den utländska arbetskraften vilja säga, att vi naturligtvis har uppmärksammat de svårigheter som utlänningar haft att skaffa sig bostäder. Det har varit ett av skälen till att vi har velat ta upp invandringsproblemet till behandling från olika utgångspunkter och att vi ställt det anspråket på företag, som önskar anställa arbetskraft från andra länder, att de skall ordna bostadsfrågan för vederbörande innan de tar hit arbetare. Det betyder att arbetsmarknadsstyrelsen har möjlighet att följa upp bostadsfrågans lösning när det gäller utländsk arbetskraft. Under den senaste tiden har vi också med arbetsmarknadsmyndigheterna diskuterat möjligheten att vidta andra åtgärder i detta syfte. Det har under ett par års tid — under den senaste tiden med större aktualitet — dryftats om inte arbetsmarknadsstyrelsen skulle kunna ställa bostäder till förfogande, eventuellt transportabla sådana. I detta avseende har vi några projekt under allvarlig diskussion, projekt som jag här inte närmare kan beröra men som förefaller vara genomförbara.

Beträffande hyresräkningarna har jag inte fått några underhandsbesked om 1965 års bostadsräkning. Jag skulle dock vilja nämna att hyreslagstiftningskommittén har fått pengar för att göra en ganska omfattande utredning om hyresplittring m. m. Jag skulle tro att kommittén beträffande en del av dessa problem kan skönja en lösning. Vi räknar med att få kommittébetänkandet under juni månad.

Vidare skulle jag — mera som en kommentar än som ett direkt svar på herr Janssons frågor — vilja beröra frågan om lägenheter som står tomma i fastigheter avsedda att rivas. I städer med mer än 30 000 invånare har vi nu lagt rivning av fastigheter under till-

ståndsvång för att försöka få en samordning mellan besked om eventuell rivning och det som fastighetsägarna naturligtvis syftar till, nämligen nybyggnad på en sålunda ledigställd tomt. Det skulle kunna tänkas att en del sådana rivningsfastigheter är godtagbara för bostadsändamål. Vi har redan nu bevis för att så är fallet i Stockholm. En del av de fastigheter som här står tomma har av hyresnämnd bedömts såsom fullt godtagbara som bostadshus, andra skulle efter viss upprustning kunna godtas för detta ändamål. Med de nya bestämmelserna om tillstånd för rivning hoppas vi också kunna påverka fastighetsägarna i sådan riktning, att bostäder som fortfarande kan anses användbara kommer bostadsmarknaden till godo.

Beträffande frågan om auktorisering av förmedlingsbyråer vill jag endast avge den personliga deklARATIONEN att, när vi i anslutning till de betänkanden som vi har fått eller räknar med att få inom den närmaste framtiden skall pröva frågan om bostadsförmedling, vi också mycket allvarligt kommer att överväga, om det inte bör åligga varje kommun att medverka när det gäller anvisande av lägenheter. Jag tror att en sådan service åt medborgarna skulle vara rimlig.

Herr JANSSON (k):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för de ytterligare besked han gett med anledning av interpellationen. Statsrådet avstod emellertid från att gå in på t. ex. frågan, huruvida den nuvarande bestämmelsen om anmälningsplikt beträffande hyran vid byte av hyresgäst följs. Frågan är inte ointressant, eftersom det naturligtvis döljer sig rätt mycken uppskörtning bakom det förhållandet att man inte fullgör denna anmälningsplikt.

Jag är fullt på det klara med att det är mycket svårt att komma åt svarta börsen, eftersom även offren för svarta-

Svar på interpellation ang. åtgärder mot spekulation i bostäder

börshandeln är ängsliga för att det hela skall upptäckas. Borde man inte överväga att i någon form göra känt eller i varje fall mera känt, att den som köper svart såvitt jag vet inte kan fällas för någonting olagligt men att den som säljer däremot kan anmälas. Det har mer än en gång hänt att offret fått de svarta pengarna tillbaka. Om det förhållandet bleve känt för dem, som i en svår och brydsam situation blir offer på svartabörsmarknaden, kunde det hända, att de skulle bli litet modigare när affären väl är uppgjord. Om man genom en sådan upplysningsverksamhet kunde inge människor förhoppning om att få pengar tillbaka, skulle de kanske inte bara av ideella utan ännu mer av krasst ekonomiska skäl bli mer intresserade av att affären togs upp till ny behandling. Det vore väl inte omöjligt att mobilisera en litet mer allmän opinion på detta område genom åtgärder i stil med dem som de utomordentliga socialdemokratiska ungdomsklubbisterna i Malmö tog initiativet till.

Vad beträffar de tomma lägenheterna är det väl i och för sig intressant att få höra av inrikesministern, att man håller på att undersöka dessa lägenheter och att det visat sig att de inte är så dåliga. Jag håller nog före att flertalet av dessa lägenheter står tomma inte därför att de är dåliga utan därför att innehavarna avser att utnyttja dem för spekulation.

Det finns i detta sammanhang en rad intressanta företeelser. Personligen är jag inte alls orienterad om hur polisen följer den svarta börs, som man av och till nästan helt öppet kan läsa om i tidningarnas annonsspalter. Jag har framför mig 25 å 30 annonser i Dagens Nyheter. Jag skall verkligen inte uppta tiden med att läsa upp dem. De lyder alla ungefär så här:

»Möblerad insatslägenhet, trerummare Nacka, billig hyra. Ledig april. Kontant 42 000: —» — »Trerummare norrort, 28 000: —» — »Handen, trerummare, 20 000: —.»

Det förekom massor av sådana erbjudanden. Man kan i nära nog varje sådan annons spåra någonting av svartabörshandel.

Jag har i samband med denna interpellation fått en rad brev. Visserligen vet man aldrig vad sådana brev är värda, när man inte har tid och möjligheter att undersöka förhållandena. Men det är ju inte utan intresse man läser t. ex. ett brev som det jag har här i handen, i vilket någon, som tyvärr inte vill tala om vem han är, uppger namn och telefonnummer på sex svartabörshajare som han säger kräver minst 25 000 kronor för överlåtelse av liten lägenhet. Det tyder ändå på att sådant förekommer ganska allmänt.

När jag ställde frågan om auktorisering av hyresbyråerna så var det samma uppfattning som den inrikesministern här givit uttryck för som låg bakom, d. v. s. den att man inte får vidta någon åtgärd som permanentar dem. Kommer vi fram till en obligatorisk kommunal bostadsförmedling, så är den åtgärden enligt min mening den riktiga och den bästa.

Jag beklagar att bostadsförmedlingsutredningen inte tog de tilläggsdirektiv den fick från inrikesministern på ett annat sätt; där gavs ju ändå uttryck för tanken att utredningen inte skulle rygga för att, om det ansågs nödvändigt, gå in för en obligatorisk kommunal bostadsförmedling i storstockholmsområdet. Nu ryggade man för tanken, och det blev ingen sådan obligatorisk förmedling. Jag har tidigare interpellat i denna fråga, och jag motser med stort intresse det svar som inrikesministern kommer att ge på herr Lindahls interpellation i samma fråga.

Herr SVENNING (s):

Herr talman! Det är med stort intresse jag lyssnar på denna debatt; den är av intresse för oss alla. Den är inte mindre angelägen för att frågorna är under utredning och för att vi när som

Svar på interpellation ang. åtgärder mot spekulation i bostäder

helst kan vänta besked i olika avseenden.

Jag vill först beklaga att de åtgärder som förra året vidtogs av regeringen — jag syftar på ökningen av tilldelningen till storstäderna med 5 000 lägenheter — inte väckte den anklang som man hade hoppats. Det är ändå så, att 70 procent av de bostadslösa står anmälda på de tre förmedlingarna i Stockholm, Göteborg och Malmö, och det borde alltså vara motiverat att få till stånd en större byggnation i dessa regioner, vilket tyvärr inte blev fallet.

Jag vill understryka — det var närmast därför jag begärde ordet — att det råder ett utomordentligt gott samarbete mellan de tre bostadsförmedlingarna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Vi samarbetar sedan 10—12 år tillbaka för att kunna finna gemensamma arbetslinjer och för att kunna skapa bästa tänkbara lösningar i denna vitala fråga. Vi har bl. a. ett mycket förnämligt clearingförfarande mellan de tre storstäderna, vilket har fungerat alldeles ypperligt och gör det än i dag. Vi samarbetar också för att få största möjliga antal lägenheter till bostadsförmedlingen.

Jag skulle också vilja säga att frågan om obligatorisk bostadsförmedling även diskuterats med kommittén, varvid bostadsförmedlingarna också lagt fram sina synpunkter på det hela. Från förmedlingarna i Stockholm och Göteborg sades det mycket bestämt, att man trodde att den enda tänkbara möjligheten var att starta en obligatorisk bostadsförmedling. Bostadsförmedlingen i Malmö sade däremot att det inte var alldeles nödvändigt med en obligatorisk kommunal bostadsförmedling. Vi har nämligen ett samarbetsavtal med Burlöv och dessutom alldeles ypperliga avtal med angränsande kommuner. Vi har alltså löst frågan genom ett samarbetsavtal över kommungränserna. Det går i stort sett bra; det är inte alltför

mycket som klickar i det samarbetet. Problemet bör alltså kunna lösas på den vägen.

Om man nu i stockholms- och göteborgsregionerna går in för en lösning enligt detta system, så hoppas jag att man skall kunna åstadkomma verkligt hållbara avtal; annars kommer man aldrig till rätta med problemet. Som det nu är görs det från olika håll en mängd anmälningar till flera kommuner och en konstlad bostadskö åstadkoms, vilket är ytterst obehagligt. Vi kunde konstatera att folk stod anmälda både i Burlöv och i Malmö, men genom att vi kunde reda upp förhållandena fick vi en bostadskö som återspeglade det verkliga antalet bostadsökande. Jag skulle tro att det är bättre att gå fram den vägen.

Jag skulle vilja ta upp en fråga som vi tidigare diskuterat här i kammaren, nämligen de ledigställda lägenheterna i det äldre bostadsbeståndet. Detta är en verkligt stor fråga, som jag tror att alla borde engagera sig i för att klara upp. Låt mig bara illustrera den på ett enda sätt.

När vi undersöker den bostadskö som nu finns i Malmö och tar bort alla dåliga lägenheter, de som är saneringsmogna och sådana som vi inte har minsta användning för, återstår ändå 14 000 av mycket god kvalitet. Dessa skulle kunna användas i bytshänseende för att få fram rörlighet på hela hyresmarknaden. Märk väl, 14 000 bra lägenheter, som skulle kunna användas, om vi finge en chans att registrera dem hos bostadsförmedlingen. Tyvärr får vi inte detta.

Men detta är ändå ett problem, beträffande vilket vi kan konstatera att något måste göras. 14 000 människor i för små eller för stora lägenheter eller bosatta i stadsdelar som inte passar dem står anmälda i bostadskön. Men det finns en hel del andra människor som skulle ha största nytta av dessa

Svar på interpellation ang. åtgärder mot spekulation i bostäder

lägenheter, inte minst därför att priserna på dem i många fall är rätt hyggliga.

Lat mig illustrera saken på ett annat sätt. Om vi exempelvis bygger 3 000 moderna lägenheter i Malmö, får vi ändå genom det förfarande och de kontakter vi har — byten i det kommunala bolaget, byten inom det kooperativa beståndet och genom att vi också anmodar dem som har egna hem att ställa lägenheter till förfogande — en rörlighet, som betyder att vi har ungefär 5 000 lägenheter att sätta in. Om man kunde få en sådan rörlighet till stånd, vore mycket vunnet. Det skulle vara önskvärt med fria lägenhetsbyten över hela linjen. En chans till fria lägenhetsbyten skulle också göra en sådan uppläggning betydligt lättare.

Slutligen skulle jag vilja säga några ord om svartabörsaffärerna. Det verkar som om det inte finns någon möjlighet att komma till rätta med dem. I själva verket är det inte så. Som hyresgästman kan jag säga att jag skulle kunna redovisa ungefär liknande siffror som herr Jansson nämnde, d. v. s. miljonbelopp, som vi sparar till hyresgästerna, men vi gör det på det sättet att vi anmäler lägenheterna till hyresnämnden, som sedan tillsammans med oss klarar upp problemen. Det går alltså med nuvarande hyreslagstiftning att klara upp saken. Som både statsrådet och herr Jansson påpekade ligger svårigheten i att människor är rädda för att göra en anmälan. Men kunde man på något vis ta bort denna rädsla och liksom ge dem en chans, skulle man kunna åstadkomma en hel del resultat.

Det finns alltså lagliga möjligheter att komma till rätta både med möblerade lägenheter och andra. Vi har därigenom sparat åtskilliga belopp, men vi redovisar inte varje fall för sig utan vi gör en redovisning när året är slut. Det visar sig då att det är miljonbelopp som sparas genom kontakt med myndighe-

terna och genom att man utnyttjar lagen.

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet **JOHANSSON**:

Herr talman! Beträffande de tomma lägenheterna vill jag bara säga till herr Jansson att när det gäller fastigheter, som helt är tömda från hyresgäster ehuru de inte är saneringsmogna, avser ägarna att riva dem. Naturligtvis kan man säga, att detta sker i spekulationssyfte för att få fram ett större antal lägenheter, vilka betingar ett högre pris. Jag uppfattade herr Jansson så att han menade att de tomma lägenheterna ofta är spekulationsobjekt. Det kan vara riktigt i fråga om en tom lägenhet insprängd i en fastighet som i övrigt är bebodd. Men det finns ett ganska betydande antal lediga lägenheter i den fastighet som är avsedd att rivras, och genom det beslut som vi nu fattat borde man kunna förvänta sig att en hel del av dessa kommer bostadsmarknaden till godo. Det är ändå en tillgång.

Bytesproblemet är ett av de svårare problemen som bostadsförmedlingen har. Vi har haft ett par överläggningar med den om det här, och vi måste erkänna att kanske det allra svåraste är just den sak — som herr Svenning också tog upp — nämligen hur man skall kunna komma åt de äldre bostäderna och på det sättet få en rörligare marknad. Det finns många som säger att det avgör man genom priset: häv alla regleringar, låt priset stiga!

Även om man kommer in i en utveckling mot en något friare marknad och något högre kostnader för lägenheter i det äldre fastighetsbeståndet, så tror jag inte att detta ensamt löser den här frågan, utan problemet gäller effektiviteten i förmedlingsverksamheten, vari ingår möjligheter att byta mellan nya och äldre lägenheter. Det visar sig ju också att det på sina håll går relativt bra med

Svar på interpellation ang. åtgärder mot spekulation i bostäder

en väl utbyggd bostadsförmedlingsverksamhet. Men vi måste erkänna att det går sämre i storstockholmsområdet, därför att man här inte har kunnat komma fram till en som vi skulle vilja beteckna rimlig överenskommelse mellan kommunerna om en samordnad bostadsförmedling i ett område som ändå utgör ett så klart enhetligt bostadsområde.

Vi följer nu den här utvecklingen med den största uppmärksamhet för att se om det lyckas med det förslag till överenskommelse som ligger ute i kommunerna för prövning. Jag vill bara säga att kommer man inte till ett resultat på den här vägen, får vi pröva i vilken form vi skall gå fram för att medverka till en effektivare bostadsförmedling. Det är detta som är målsättningen.

Herr JANSSON (k):

Herr talman! Jag tycker att statsrådets sista uttalande är mycket intressant och jag hoppas verkligen att de kommunalmän i Storstockholm som är alltför bypolitiskt orienterade tar del av detta.

Jag är på det klara med att man här inte kan skylla allt på regeringen utan det är en del kommuner i storstockholmsområdet som har orsakat att man inte kommit fram tillräckligt fort. Man är så mån om att ha någonting eget, att man är nästan ledsen om man inte får ha en egen bostadskö också.

Jag lyssnade med stort intresse på herr Svenning. Det är tydligt att man i Malmö verkligen har lyckats åstadkomma åtskilligt som man inte har lyckats med vare sig i storstockholmsområdet eller i Göteborg. Emellertid tycker jag att man inte var särskilt solidarisk i Malmö, när man inte kunde vara litet mer positiv till en obligatorisk bostadsförmedling. Man hade inte bara behövt se på hur bra man ordnat det själv, utan man borde ha tittat litet mer på hur

svårt det är på en del andra håll att lösa de här frågorna med gemensamma avtal. Jag tycker det är mycket starkt att man har lyckats, och det måste de som skött politiken i den södra storstaden naturligtvis ha all ära av. Men det har inte gått så bra på andra håll, och det måste man alltså göra någonting åt.

Statsrådet sade också att intressena hade delats mellan storstads- och andra regioner i fråga om hur stor bebyggelse man skulle få. Jag vill till slut i det här meningsutbytet säga att jag tycker att tilldelningen hela tiden har varit orättvis, att den alltså är orättvis, även om en förbättring skett när det gäller storstadsområdena. Det är inga rimliga proportioner att ett område som tar emot hälften av befolkningsökningen får en så liten byggnadstilldelning som storstockholmsområdet fått. Det borde räknas i proportion till hur många människor man tar emot. Jag har alltid haft svårt att förstå de representanter från andra delar av landet som över huvud taget orkar att komma med invändningar och protester, därest storstockholmsområdet skulle få en större kvot än vad det för närvarande får.

Herr SVENNING (s):

Herr talman! Jag skulle vilja rätta till en missuppfattning. Förhållandet var inte det att vi inte var solidariska. Kommittén sammanträdde givetvis med de tre bostadsförmedlingarna. Därvid ställdes direkta frågor till alla för att man skulle få klart för sig hurdana förhållandena var. Vi var alltså helt på det klara med att på de orterna fanns det inte någon chans att svara på annat sätt än att det behövdes en obligatorisk bostadsförmedling. Där hade alltså mött det motstånd som herr Jansson betecknade som bypolitik. Vi själva hade inte mött detta motstånd när vi tidigare hade haft våra överläggningar

Interpellation ang. bestämmelserna om statsbidrag till vatten- och avloppsanläggningar

och kunde alltså svara att vi räknade med att dessa samarbetsavtal skulle gå i lås.

I fråga om själva principen att frågan borde lösas på bästa sätt var vi emellertid på alla håll eniga om gemensamhet och solidaritet.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 9

Föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden och memorial nr 79—93, bevillningsutskottets betänkande nr 35, bankoutsutskottets memorial nr 26, första lagutskottets utlåtande nr 27, tredje lagutskottets utlåtanden nr 38—41, allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 33, 34, 36 och 37 samt bankoutsutskottets utlåtande nr 25.

§ 10

Interpellation ang. bestämmelserna om statsbidrag till vatten- och avloppsanläggningar

Ordet lämnades på begäran till

Herr LARSSON i Norderön (cp), som yttrade:

Herr talman! I enlighet med riksdagens beslut om kommunal skatteutjämning har ändrade grunder införts för statsbidrag till bl. a. vatten- och avloppsanläggningar. Detta har medfört att antalet skatte kronor per person numera ingår i statsbidragsformeln och i väsentlig utsträckning påverkar statsbidragets storlek till va-anläggningar.

Jag kan som exempel ta Hallens kommun i Jämtlands län med 75,48 skatte kronor per person i 1965 års taxering. Detta innebär för Hallens kommun en ökning genom tillskott av skatteunderlag med 41,70 kronor per person. Medeltalet för de tre senaste åren ökar likaledes från 30,98 kronor per person till 46,40 kronor per person. Detta innebär att vatten- och avloppsföretag, till vilka statsbidrag söks hos väg- och vat-

tenbyggnadsstyrelsen, erhåller cirka 11 % lägre statsbidrag om företaget påbörjas 1966 än om det påbörjats 1965. Denna utveckling kan antagas innebära att företag som påbörjas år 1967 får cirka 20 % och företag som påbörjas 1968 får ca 10 % i statsbidrag. Om procenttalet understiger 10 utgår icke statsbidrag.

För de bärkraftiga kommunerna, som erhåller ett ringa tillskott av skatte kronor eller inget alls, blir förhållandet det motsatta. Kommuner, som under de senaste åren icke erhållit något statsbidrag på grund av sitt jämförelsevis goda skatteunderlag, kommer genom de ändrade bestämmelserna att så småningom erhålla i stort sett samma bidragsprocent som de mindre bärkraftiga kommunerna om statsbidrag över huvud taget kommer att utgå.

Då de kommunala investeringarna för bl. a. vatten- och avloppsanläggningar relativt sett är större i de små och som regel mindre bärkraftiga kommunerna än i de större och mer bärkraftiga, torde man kunna ifrågasätta om de små kommunernas tillskott av skatteunderlag till fullo uppväger förlusten av statsbidrag till vatten- och avloppsanläggningar, skolor m. m. Härtill kommer att ekonomiska föreningar, vilka icke sällan står som huvudmän för vatten- och avloppsanläggningar inom glesbygdsområdena, torde ha små möjligheter att av kommunerna få kompensation för det statsbidragsbortfall som uppkommer genom kommunernas tillskott av skatteunderlag. Detta förhållande synes komma att hårt drabba de norrländska avflyttningskommunerna med vikande skatteunderlag och i synnerhet dem som har kostnader för fritidsanläggningar.

Med stöd av det ovan anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande fråga:

Har statsrådet observerat det otill-

fredsställande utfallet av nu gällande bidragsbestämmelser för vatten- och avloppsföretag, och vilka åtgärder har statsrådet i så fall för avsikt att vidtaga?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 162, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående utvidgad tillämpning av lagen den 22 juni 1939 (nr 299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m. m. och av lagen den 21 mars 1940 (nr 176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg.

§ 12

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts tre enkla frågor, nämligen av:

herr *Jönsson* i Ingemarsgården, till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående påskyndande av fritidsfiskeutredningens arbete,

herr *Lorentzon*, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående principerna för hyressättningen beträffande arbetsmarknadsstyrelsens bostadsbaracker, och

herr *Turesson*, till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående skolöverstyrelsens tillhandahållande av s. k. rättningsmallar.

§ 13

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 18.09.

In fidem

Sune K. Johansson

Fredagen den 6 maj

Kl. 11.00

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes av herr förste vice talmanen.

§ 1

Herr förste vice talmanen meddelade, att herr *Persson* i Skänninge, som vid kammarens sammanträde den 26 nästlidne april med läkarintyg styrkt sig från och med samma dag tills vidare vara hindrad att delta i riksdagsgöromålen, denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

§ 2

Föredrogs den av herr *Larsson* i Norderön vid kammarens nästföregående

sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående bestämmelserna om statsbidrag till vatten- och avloppsanläggningar.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 3

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde.

Utskottets hemställan bifölls.

Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning

§ 4

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde.

Punkterna 1—3

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4

Lades till handlingarna.

§ 5

Föredrogs vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde,

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, och

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 6

Ytterligare utgifter på tilläggsstat II (ecklesiastikdepartementet)

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på

tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion.

Punkterna 1 och 2

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 3***Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning**

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 105 (bilaga 6, punkt 3, s. 37 och 38) föreslagit riksdagen att till Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 118 000 kr.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Turesson m. fl.* (II: 879) väckt motion, vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta att till Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 137 000 kr.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 879, till Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 118 000 kr.

Reservation hade avgivits av herrar *Virgin, Dahlén, Wallmark, Bohman* och *Nordstrandh*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 879, till Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 137 000 kr.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning

Herr **NORDSTRANDH** (h):

Herr talman! Detta ärende rörande statens övertagande av inredning och utrustning vid förskoleseminarierna vid deras förstatliligande är ett ekonomiskt ringa men principiellt betydelsefullt ärende.

Förslag om förstatliligande av förskoleseminarierna har förelagts riksdagen innan — observera innan — preliminärt avtal träffats med huvudmännen om kostnaderna för övertagande av inventarierna. I det läget — ett visst tvångsläge för staten — gjorde tydligen vissa huvudmän en del svårigheter, och detta ledde till att huvudmännen kom att behandlas olika vid uppgörelsen. Vissa huvudmän ställde inventarierna kostnadsfritt till statens förfogande, andra tillgodogjorde sig ersättning. Såväl utskottets majoritet som reservanterna anser, att så får statens förhandlare inte göra, och alla uttalar den åsikten klart och tydligt. Skillnaden är den, att i reservationen yrkas, att också de huvudmän, som förbundet sig att lämna staten inventarierna utan kostnader, skall få betalt — det rör sig om 19 000 kronor. Därmed skulle sålunda uppnås rättvisa och likstälthet i detta ärende.

Jag ber alltså att få yrka bifall till reservationen.

Fröken **OLSSON** (s):

Herr talman! Om jag minns rätt gäller det här fem seminarier av vilka tre drevs av enskilda stiftelser och de återstående två, i Örebro och Luleå, av landstinget respektive staden. Det är alltså en viss skillnad beträffande huvudmannaskapet. I det ena fallet är det fråga om allmänna medel och dessutom som herr Nordstrandh framhöll, om ytterligt små summor.

Inom utskottet har vi varit fullständigt överens om att det är småaktigt av de tre seminariernas huvudmän att begära ersättning för inredningen. Utskottsmajoriteten har emellertid inte

velat biträda reservanternas förslag i detta fall. Vi tycker att det är onödig millimeterrättvisa att som exempelvis beträffande Luleå stad, där det rör sig om 1 500 kronor, väcka motioner och avfatta reservationer med anledning av tilläggsbudgeten.

Utskottsmajoriteten har också varit rädd för att skapa prejudikat, ty det är inte första gången någonting i den här stilen händer. Man kan exempelvis tänka på hurdana förhållandena ofta är vid markinlösen. Staten, en stad eller en kommun behöver ett markområde som ägs av flera. En ägare som kanske har en obetydlig bit mark, som dock är belägen så att man måste ha även den, vägrar ofta att acceptera den uppgörelse som träffats med de andra ägarerna. För att då inte onödigt förhålla behandlingen av ärendet betalar man mer än man egentligen skulle göra. Skulle man i ett sådant fall riva upp hela den föregående förhandlingen och betala för mycket även till dem, som man tidigare har gjort upp med, skulle vi råka i mycket egendomliga situationer.

Utskottsmajoriteten anser alltså inte att vi kan gå med på någonting sådant, allra helst som de ifrågavarande summorna inte har någon som helst betydelse för vederbörande huvudmän.

Herr talman! Jag ber att med dessa ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **TURESSON** (h):

Herr talman! Fröken Olsson talade här om något annat, och det är ganska betecknande för den som har till uppgift att försvara utskottets ställningstagande.

Först sade fröken Olsson emellertid att det var småaktigt handlat av de huvudmän som inte vill överlåta ifrågavarande inventarier kostnadsfritt. Ja, det är inte bara småaktigt utan det strider också direkt mot det beslut riksdagen fattade 1963. Den proposition som låg till grund för det beslutet förutsatte nämligen att inventarierna skulle

Förskoleseminarierna: Inredning och utrustning

överlåtas utan kostnad. Det har riksdagen beslutat!

Men — och här kommer vi in på det principiellt betänkliga — Kungl. Maj:t hade då inte förvissat sig om att kommunerna var villiga att göra detta. Regeringen har alltså lagt fram ett förslag och förutsatt att här skall förfaras på visst sätt, men man har underlåtit att dessförinnan förhandla med kommunerna. Kungl. Maj:t visste alltså inte huruvida den förutsättning som skulle föreligga för ett beslut verkligen var för handen. Det är alltså mot själva behandlingen och förberedelsen av ärendet som jag har reagerat. Därför har jag också motionerat i frågan.

Så skall det inte gå till. Det skall föras förhandlingar i frågor av detta slag, innan ärendena kommer till riksdagen. Först då bör man inleda riksdagen i frestelse att fatta beslut under angivna förutsättningar. Så har inte skett i detta fall. Därför är ärendet illa förberett. Och det tycker jag vi skall rätta till genom att ge de två kommuner, som varit hyggliga, snälla och lojala, ersättning för inventarierna.

Jag medger gärna att det här rör sig om en mycket blygsam summa, bara 19 000 kronor, men det är en princip och ett krav från riksdagen att ärendena skall vara förberedda på sådant sätt att riksdagens beslut kan fullföljas.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Fröken OLSSON (s):

Herr talman! Det är väl inte alltid som alla nödvändiga detaljförhandlingar har förts, när vi får ett förslag att ta ställning till här i riksdagen.

Menar herr Turesson att om Kungl. Maj:t har ämnat förelägga riksdagen ett förslag om förstatligande av förskoleseminarierna, så skall man handla utifrån förutsättningen att riksdagen kommer att godkänna förslaget? Kan man inte också resonera så att vi först fattar principbeslut, och sedan riksdagen

har fattat det beslutet sätter man i gång med detaljförhandlingarna. Så går det väl ofta till.

Om man vill vara mycket principfast i detta fall, tycker jag inte att man skall begära att ifrågavarande två kommuner får betalt. I stället skall man säga att de tre andra seminariernas huvudmän kan få stå där med sina möbler och leksaker och att statens seminarier skall utrustas på statens bekostnad.

Vi har som sagt varit rädda för de konsekvenser som kan uppstå, om man efter en träffad uppgörelse kommer överens om något annat och för en annan huvudman mera förmånligt och då river upp den första överenskommelsen och betalar mer än vad avtalet säger. I sammanhang då det gäller stora belopp kan detta få mycket betänkliga konsekvenser.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Nordstrandh begärde emellertid voting, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 3:o) i utskottets utlåtande nr 84, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen av herr Virgin m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen till-

kännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Nordstrandh begärde emellertid rösträkning.

Sedan det konstaterats att den elektriska voteringsapparaten ej fungerade, lämnades ordet på begäran till

Herr **NORDSTRANDH**, som yttrade:

Herr talman! Då det tycks vara något fel på den elektriska voteringsapparaten ber jag att få ta tillbaka min hemställan om rösträkning.

Härefter tillkännagav herr förste vice talmannen ånyo, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen; och beslöt kammaren i enlighet härmed bifalla utskottets hemställan.

Punkten 4

Utskottets hemställan bifölls.

§ 7

Föredrogs vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde,

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde, och

nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66, i vad propositionen avser staten för statens allmänna fastighetsfond.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 8

Inrättande av ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning i Sverige

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning i Sverige jämte i ämnet väckta motioner.

I propositionen nr 76 hade Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 11 mars 1966, föreslagits riksdagen att a) godkänna i statsrådsprotokollet förordade grunder för bidrag till ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning, b) bemyndiga Kungl. Maj:t att fatta de beslut och vidtaga de åtgärder som fordrades för att genomföra vad i statsrådsprotokollet föreslagits rörande institutet, c) föreskriva att Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämde skulle medverka vid reglering av anställningsvillkoren för tjänster som fördes upp på institutets personalförteckning, d) till Bidrag till internationella institutet för freds- och konfliktforskning för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln anvisa ett anslag av 900 000 kr.

Utskottet hade till behandling förehått

dels en inom första kammaren av fru *Segerstedt Wiberg* och herr *Sundin* väckt motion (I: 709), vari bl. a. hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning genom utrikesdepartementets försorg av frågan hur forskningsresultaten från freds-forskningsinstitutet på lämpligaste sätt skulle spridas till allmänheten och förvaltningen,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Björkman* och fröken *Ljungberg* väckt motion (II: 872), vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte ge till känna vad i motionen anförts.

Inrättande av ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning i Sverige

Utskottet hemställde,

I. att riksdagen måtte, i anledning av motionen I: 709 i vad den avsåge spridning till allmänhet och förvaltning av forskningsresultaten från fredsforskningsinstitutet, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört,

II. att motionen I: 709, i vad den icke behandlats under I., icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda,

III. att motionen II: 872 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda,

IV. att riksdagen måtte

a) godkänna i statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 11 mars 1966 förordade grunder för bidrag till ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att fatta de beslut och vidtagna de åtgärder som fordrades för att genomföra vad i statsrådsprotokollet föreslagits rörande institutet,

c) föreskriva att Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämde skulle medverka vid reglering av anställningsvillkoren för tjänster som fördes upp på institutets personalförteckning,

d) till Bidrag till internationella institutet för freds- och konfliktforskning för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett anslag av 900 000 kr.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Virgin*, *Akerlund*, *Bohman* och *Petersson*, vilka ansett att utskottet under III. bort hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av motionen II: 872, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad reservanterna anfört beträffande fredsforskningsinstitutets uppgifter i initialskedet,

2) av herr *Dahlén*, utan angivet yrkande.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **PETERSSON** (h):

Herr talman! Enighet råder inom utskottet om att ett institut, benämnt internationella institutet för freds- och konfliktforskning, bör inrättas. Utskottet anser också att det är av betydelse att forskningsverksamheten får starka internationella inslag i sådana former, att institutets objektiva karaktär inte eftersättes.

Denna enighet om behovet av ökad forskning rörande betingelserna för fredliga lösningar av internationella konflikter borde också kunna utsträckas till att omfatta konstaterandet, att ämnesområdet är mycket stort och komplicerat och att vi inte bör ha överdrivna förväntningar om snara praktiska resultat av vårt lands forskningsinsats. I motion II: 872 och i universitetskanslersämbetets remissyttrande över utredningen i frågan har förordats att institutet i initialskedet huvudsakligen bör verka som ett sammanhållande och stimulerande organ för en på skilda håll bedriven forskning. Institutet skulle då, utan att ge avkall på sin internationella förankring, lättare kunna anpassa verksamheten efter vunna erfarenheter och kunna repliera på befintliga forskningsinstitutioner. I viss grad skulle institutet få karaktären av forskningsråd för att aktivera och understödja önskvärda forskningsprojekt. Verksamheten bör heller inte under startären läsas i vissa former utan mera ha försökskaraktär. På det sättet skulle också framtida samordning med ett nordiskt fredsforskningsinstitut underlättas.

Institutet avses från början lägga huvudvikten vid nedrustnings- och rustningsregleringsfrågor. Men lika viktigt är att vinna ökad kunskap om konflikters uppkomst som följd av ekonomiska och politiska intressemotsättningar, sedan ur såväl dagens perspektiv som det historiska perspektivet. Också de juridiska — främst då de folkrättsliga — synpunkterna bör ägnas betydande uppmärksamhet.

Inrättande av ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning i Sverige

Utskottet har även enhälligt uttalat sig för önskvärdheten av att även de humanistiska och juridiska vetenskaperna blir företrädade i institutet; önskvärdheten därav har också framhållits i den motion jag inledningsvis omnämnde.

Till sist, herr talman, vill jag understryka betydelsen av att institutets forskningsresultat blir kända och att institutet ägnar sig även åt problemet hur detta bäst skall ske.

Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag utom i moment III, där jag yrkar bifall till reservationen 1 av herr Virgin m. fl.

Fru LEWÉN-ELIASSON (s):

Herr talman! Trots att det råder enighet i statsutskottet om upprättandet av ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning i Sverige, har det ej gått att vinna enighet i alla avseenden. Högern har, som vi nyss hörde, i nära anknytning till universitetskanslersämbetets remissyttrande över utredningen i frågan ansett att institutet borde inriktas på mera allmänt befrämjande och samordnande uppgifter och inte primärt på egen forskning.

Reservanterna har också tagit upp universitetskanslersämbetets invändningar i fråga om forskningens inriktning. De tankegångar som på detta sätt framförs går emellertid inte ihop med den grundläggande idén bakom detta initiativ, nämligen att i Sverige skapa rent institutionella förutsättningar för en forskning i freds- och konfliktproblem, vilken har en klart internationell prägel och i vilken förekommer en internationell rekrytering av forskare från länder med olika politiska och ekonomiska system. En sådan forskning tillgodoses bäst i en sammanhållen arbetsenhet helt inriktad på forskningsuppgifter inom detta ämnesområde.

Det förtjänar påpekas — och detta framgår även av den utredning, som ligger till grund för propositionen — att

denna idé har mötts med sympati av utredarna vid de kontakter som förekommit med organisationer och enskilda vetenskapsmän i olika länder. Man har i samband härmed utlovat stöd för ett institut av den karaktär som nu föreslås.

Även om det i inledningsskedet blir fråga om en blygsam verksamhet, anser utskottet att institutet från början skall vara en självständig arbetsenhet med de uppgifter och den inriktning av verksamheten som angivits i propositionen. Jag tycker att det i detta sammanhang kan vara av värde att ange en punkt i de direktiv, som föregick denna utredning, där det heter: »Det förtjänar slutligen framhållas att tillkomsten av ett internationellt institut i Sverige för freds- och konfliktforskning inte är att betrakta som alternativ till en utbyggnad av nationella forskningsresurser på hit hörande områden.»

När det vidare gäller reservanternas ängslan för att verksamheten skall bli alltför ensidigt inriktad på det naturvetenskapliga området kan det vara av värde att uppmärksamma det som utredarna uttalat, vilket sedan vunnit anslutning från både departementschefen och utskottsmajoriteten, nämligen att forskningsarbetet i första hand skall inriktas på de nedrustnings- och rustningsreglerande frågorna men att denna allmänna problematik i hög grad lämpar sig för samhälls- och beteendevetenskapliga studier. Härvidlag kommer en rad discipliner in i bilden, och det blir därför naturligt och nödvändigt med en tvärvetenskaplig arbetsform.

En betydande flexibilitet måste präglade detta instituts verksamhet, inte minst med hänsyn till den rekrytering av forskare som kommer att äga rum och som i sista hand kommer att ge verksamheten dess inriktning. Det är nödvändigt att framhålla att det inte skall förekomma någon påverkan från svenska myndigheter, men det är också nödvändigt — vilket förutsätts skola bli fallet

Reformerad organisation av skolledningen i grundskolan m. m.

— att det förekommer nära kontakter med internationella organisationer och forskningsinstitut i andra länder och därvid kommer det samråd och samarbete in, som alla anser angeläget att etablera med övriga nordiska organisationer på freds- och konfliktforskningsområde.

Naturligtvis är statsutskottet väl medvetet om de begränsade resurser ett land som Sverige har i en fråga av detta slag, men det ligger i linje med vår allmänna politik och det är mot bakgrunden av vår egen långa fredsperiod väl motiverat, att vi försöker ge ett konstruktivt bidrag för att befrämja kunskaperna om hur internationella konflikter uppstår och kan undanröjas och därigenom hur man skall kunna stärka fredens krafter.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad.

Mom. I och II

Vad utskottet hemställt bifölls.

Mom. III

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 1); och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Petersson begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i mom. III) i utskottets utlåtande nr 88, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen 1) av herr Virgin m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Petersson begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 162 ja och 26 nej, varjämte 5 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Mom. IV

Utskottets hemställan bifölls.

§ 9

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 89, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisation av en för krigsmakten gemensam intendenturkår m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 10

Reformerad organisation av skolledningen i grundskolan m. m.

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reformerad organisation av skolledningen i grundskolan m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Sedan utskottets hemställan föredragits yttrade:

Herr KÄLLSTAD (fp):

Herr talman! I den proposition, nr 74, som vi nu har att ta ställning till, föreslås en reformering av skolledarorganisationen i grundskolan. Syftet är att åstadkomma en effektivisering av den pedagogiska ledningen på grundval av den skoladministrativa utredningen.

Reformerad organisation av skolledningen i grundskolan m. m.

Jag måste tillstå att det onekligen blir fråga om ett flertal betydelsefulla förbättringar. Det är dock några frågor som jag i anslutning till min motion II: 870 särskilt vill understyrka vikten av. Det gäller först studierektorsorganisationen.

Studierektoraten föreslås bli konstruerade som arvodestjänster i förening med lärartjänster. Det tycker jag är en mindre välbetänkt anordning. Fråga är om det inte blir en helt omöjlig konstruktion. Vi kommer kanske inte att få några sökande till studierektorstjänsterna, med det innehåll de avses få, om de inte inrättas som ordinarie tjänster med en tillfredsställande lönegradsplacering. Arvodestjänster som innebär att studierektor får ferier utbyta mot semester är helt otillfredsställande. Studierektors arbetsuppgifter kan i vissa rektorsområden komma att omfatta alla stadier av grundskolan, och arbetet kommer att bli mycket krävande. Vederbörande skall, som jag nämnde, få semester i stället för ferier. Han skall kunna vikariera för rektor och under rektor svara för upprättande av schema.

Allt detta tycker jag talar för en fastare organisation. Därför har jag i min motion hemställt att studierektoraten skulle konstrueras som lönegradsplacerade heltidstjänster. Nu föreslås riksdagen ge Kungl. Maj:t beslutanderätten om dessa tjänsters konstruktion. Det skulle rent tekniskt kunna innebära att man möjliggör en eventuell överenskommelse om ordinarie tjänster för studierektorer.

Den andra fråga som jag vill nämna något om gäller arbetsfördelningen mellan rektor och studierektor. Härvidlag föreslås en anordning som jag finner en smula diskutabel. Ett minimikrav tycker jag är att det finns något slag av normer eller alternativa förslag till arbetsfördelning, som är utarbetade av skolöverstyrelsen. Studierektorat bör enligt propositionen avse hela rektorsområdet, inte bara visst stadium. Mot ut-

redningens förslag angående undervisningsskyldighetens omfattning riktades ganska stark kritik från en rad remissinstanser. Skolledarförbundet t. ex. uttalade, att om utredningens förslag genomfördes, så skulle detta medföra att flera rektorer och studierektorer finge en ökad undervisningsskyldighet och därmed en ökad arbetsbörda. Jag anser att det vore riktigt att försöka åstadkomma en undervisningsskyldighet, lika för rektorer och studierektorer, av en sådan omfattning att skolledningen verkligen får ökad och inte minskad tid för sina pedagogiska arbetsuppgifter. Det bör skapas möjligheter för rektor och studierektor att besöka klasserna, att hjälpa lärarna, att leda konferenser och att göra andra insatser av olika slag. Detta kan åstadkommas endast om rektor och studierektor inte är alltför bundna av egen undervisning i klass. Deras undervisningsskyldighet bör därför ha ganska begränsad omfattning.

Den tredje fråga jag skulle vilja säga några ord om gäller högstadium som är sammanlagt med gymnasium. Enligt min mening kommer högstadierna vid dessa gymnasieskolor i ett ganska ogynnsamt läge, om inte studierektorsbefattningar kan inrättas för högstadiet vid gymnasieskolan. Det finns risk för att högstadiet vid en skolenhet med gymnasium kommer på undantag. Utvecklingsarbetet inom gymnasiet fordrar faktiskt en biträdande skolledare, som specialiserar sig på grundskolans problem. Därför anser jag att en rektor, som utom för gymnasium och fackskola också har ansvaret för ett högstadium, kommer att få en sådan arbetsbörda, att han bör få hjälp med den pedagogiska ledningen framför allt inom grundskolan.

Utskottet har i detta avseende uttalat sig ganska positivt, även om skrivningen kanske är en aning oklar. Det heter, att utskottet finner det angeläget att »kommunerna eftersträvar att i möjligaste mån förkorta den övergångsperiod, un-

Reformerad organisation av skolledningen i grundskolan m. m.

der vilken dylika samordnade skolor kommer att finnas». Vidare sägs det, att utskottet förutsätter »att behovet av studierektorat vid ifrågavarande högstadier kommer att uppmärksammas av Kungl. Maj:t och — — — tillgodoses i den mån tillräckligt poängunderlag föreligger».

Jag vill understryka vad utskottet sålunda uttalar, trots att formuleringen är sådan, att den kanske inte riktigt kan förstås. Det vore utomordentligt om utskottets talesman kunde ytterligare klarlägga denna del av utskottsutlåtandet.

I detta anförande instämde herr *Westberg* (fp).

Herr **NORDSTRANDH** (h):

Herr talman! Propositionen angående reformerad organisation av skolledningen i grundskolan innebär i det mesta ett godtagande av de förslag som framlagts av den utredning som arbetat med denna sak. Inte heller utskottet har haft något egentligt att tillägga mer än — det måste antecknas — påpekanget att ett högstadium, som är sammanlagt med gymnasium, kan behöva ett eget studierektorat. Jag vill gärna understryka, att det är ett betydelsefullt påpekanget.

På vissa punkter gör dock departementschefen — och utskottet har också gått på den linjen — uttalanden, som sträcker sig något längre än utredningens. På en viktig punkt, nämligen när det gäller frågan huruvida studierektor skall ha arvodes- eller förordnandetjänst, tar propositionen inte klart ställning, och till det skall jag återkomma.

Självta förslaget till organisation av skolledningen överensstämmer annars i allt väsentligt med utredningens förslag. Det innebär en förbättring i förhållande till nuläget genom att anställandet av studierektor blir obligatoriskt vid vissa poänggränser. För närvarande heter det i skolstadgan att studierektor *må* finnas. Det är också en fördel, att detta obligatorium inträder redan vid 22 poäng i rektorsområde med högsta-

dium. Denna bestämmelse får väl ses som ett uttryck för utredningens, departementschefens och utskottets uppfattning, att sådana rektorsområden är mera arbetskrävande än andra med samma klassantal. Det är bra att detta blir utsagt.

Frågan huruvida studierektor skall ha arvodes- eller förordnandetjänst lämnas, såsom jag nämnde, i stort sett öppen. Utredningen föreslog för sin del, att studierektor skulle vara arvodesanställd men att han trots detta skulle ha semester, icke ferier. I personalorganisationernas yttranden och i motioner förordades, att studierektor skulle ha förordnandetjänst. Departementschefen säger, att denna fråga är så sammanvävd med förhandlingsfrågorna för andra tjänstemän, att man inte nu kan binda sig, och han vill därför, att Kungl. Maj:t skall bemyndigas att besluta om tjänsternas konstruktion. Detta förefaller välbetänkt. Jag vill emellertid uttala förhoppningen, att Kungl. Maj:ts förhandlingar med personalorganisationerna måtte utmynna i att man antingen inrättar förordnandetjänster med semester eller arvodestjänster med ferier. Den åsikten har också framförts av flera remissinstanser. Bastardformen arvodestjänst med semester, som ur flera synpunkter är olämplig, bör under alla förhållanden undvikas.

I valet mellan de två reella möjligheterna är nog förordnandetjänster med semester att föredra, och man får hoppas, att förhandlingarna också kommer att leda fram till en sådan konstruktion. Jag tror, att det är lämpligast och mest gagneligt för skolan i fortsättningen.

Den viktiga frågan om skoledarnas biträdes hjälp — jag vill beröra den något — har departementschefen formellt behandlat på samma sätt som utredningen, d. v. s. föreslagit, att kommunerna skall sörja för denna hjälp utan någon normering från statens sida. Departementschefen gör emellertid ett par

Reformerad organisation av skolledningen i grundskolan m. m.

uttalanden, som mera reellt kan vara ett stöd för fortsatta strävanden för bättre förhållanden på detta område, och mot dessa har utskottet inte haft någon erinran. Dels säger departementschefen, att uttrycket »erforderlig biträdespersonal» måste anses innebära personal av den omfattning och med de kvalifikationer som fordras för att skolledningen skall ha rimliga möjligheter att uppfylla sina arbetsuppgifter, dels säger han, att kommunerna har ansvaret för dessa angelägna behov. Slutligen påpekas, vilket är värt att observera, att skolöverstyrelsen måste verka för en lösning av denna väsentliga fråga, och ämbetsverket får en anmodan att i sina petita hösten 1967 lämna en redogörelse för situationen på detta område.

Man måste väl anse, att frågan om biträdeshjälpen långt ifrån är tillfredsställande löst genom propositionens förslag och uttalanden, liksom inte heller genom vad utskottet här uttalat eller underlåtit att uttala. Detta är dock något bättre än utredningens skrivning och kan alltså betraktas som ett fall framåt för frågan. Å andra sidan har vi erfarenheten, att många kommuner är synnerligen restriktiva, när det gäller anslag till biträdeshjälp, men man får väl hoppas, att de ändrar sig. Som det nu ligger till kan framtidsperspektiven inte betecknas som särskilt ljusa.

Vad gäller undervisningsskyldighet för rektor och studierektor har organisationerna haft den uppfattningen att dessa skyldigheter bör fastställas var för sig. Denna uppfattning delar inte departementschefen. Tvärtom anser han, att länskolnämnden skall fastställa en gemensam undervisningsskyldighet för rektorsområdets sammanlagda skolledning, och inom denna ram skall rektor sedan fördela undervisningen mellan sig och studierektor. Det skall inte förnekas, att ett sådant arrangemang kan ha sina fördelar, t. o. m. ibland stora fördelar, men å andra sidan bör man inte blunda för att det

också kan ha sina risker. Jag skall inte illustrera dem, men det ligger ganska uppenbart i dagen, att sådana risker förefinns. Vissa menliga följder för skolans utveckling kan därigenom uppstå. Skulle så bli fallet, får vi väl ompröva denna sak för att söka finna någon lättare översiktlig instruktion för en sådan fördelning av tjänstgöringsskyldigheten, att det kunde föreligga åtminstone några normer.

Vad jag nu har framhållit är bara några kommentarer, önskemål och påpekanden i marginalen till den skrivning som statsutskottet har gjort i sitt utlåtande. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Fröken OLSSON (s):

Herr talman! Ingen av de föregående talarna har haft något annat yrkande än om bifall till utskottets förslag, och detta visar, att vi i allt väsentligt har varit eniga. Talarna har endast velat understryka vissa punkter och uttrycka farhågor för andra utan att därvid ställa något bestämt yrkande.

Det är denna inställning som utskottet också har haft. Vi ville inte inom utskottet låsa oss på förhand. När det gäller frågan om anställningsformerna för studierektor delar vi departementschefens uppfattning att här måste förhandlingar föras och att det är bäst att dessa förhandlingar får ske förutsättningslöst. Förhandlingarna bör inte på förhand vara bundna vare sig genom uttalanden i propositionen eller genom uttalanden från riksdagen. Det finns otvivelaktigt skäl som talar både för och emot de båda anställningsformerna, varför det måste företas en närmare prövning av frågan.

När det sedan gäller arbetsfördelningen kan sägas att det förhåller sig likadant. Det är i och för sig en mycket stor förmån att få ordna arbetsfördelningen helt fritt som det bäst passar i varje särskilt fall, men samtidigt kan naturligtvis svårigheter uppstå, om det gniss-

Anslag till byggnadsarbeten samt inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.

lar i samarbetet. Herr Nordstrandh var också mycket försiktig och sade att vi får återkomma, om svårigheter visar sig uppstå. Detta är nog den enda inställning man kan ha i detta fall, ty går det att ordna saken under helt fria former är detta otvivelaktigt en stor fördel.

Vidare ställde herr Källstad en direkt fråga beträffande högstadiedelen vid de skolor som har gymnasium och högstadium. Vi har från utskottets sida ansett att vi borde understryka vikten av att dessa högstudier icke kommer i ett sämre läge och att Kungl. Maj:ts uppmärksamhet bör fästas på detta, men vi har inte velat gå så långt att vi sagt något bestämt om hur frågan skall lösas eftersom även i det fallet förhållandena kan vara olika. Huvudsaken är att det inte sker någon olycka, och vi lutar på att i och med att riksdagen fäster uppmärksamheten på det besvärliga läge som kan uppstå vid dessa skolor skall det rättas till på något sätt.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren vad utskottet hemställt.

§ 11

Anslag till byggnadsarbeten samt inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 91, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1966/67 till byggnadsarbeten samt inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Sedan utskottets hemställan föredragits anförde

Herr **NORDSTRANDH** (h):

Herr talman! Även i denna fråga har jag avgivit en blank reservation, och den är föranledd av ett motionspar, vari

hemställas att Kungl. Maj:t till innevarande års riksdag, närmast höstriksdagen, måtte avgiva en fullständig redogörelse för i vilken utsträckning hittills planerade byggnadsarbeten vid universitet och högskolor kommer att täcka behovet av utbildningsplatser i enlighet med av 1965 års riksdag fastställt ramtal.

Utskottet håller med om detta och utgår från att departementschefen i lämpligt sammanhang lämnar en sådan redogörelse. Därför menar utskottet, att någon särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av motionerna inte behöver vidtagas.

Nu är det litet svårt att i propositionen utläsa, huruvida utbyggnadsverksamheten framskrider planenligt eller inte. Vad som där står är svårt att acceptera som underlag för en allsidig bedömning av Kungl. Maj:ts anslagsframställningar. Det är endast ett byggnadsprojekt av mera omfattande karaktär som där redovisas — för odontologiska fakulteten i Göteborg, som jag för min del kunnat följa på nära håll. Av redovisningen framgår, att plötsliga och oväntade kostnadsstegringar måst accepteras, inte minst på grund av att arbetena bedrivs under trycket av en mycket allvarlig tidsbrist. Det är gott och väl med en sådan presentation av kostnadsutredningar och övriga byggnadshandlingar, men det är inte till fyllest, och det ligger mycket i kravet på en mer fullständig redovisning till riksdagen, eftersom därigenom skulle kunna anges vissa riktlinjer och skäl för eventuella avvikelser.

Nu torde det inte — och jag har inte haft någon direkt anledning att reservera mig däremot — komma någon redogörelse till höstriksdagen i år, även om det naturligtvis inte är omöjligt för Kungl. Maj:t att lämna en sådan, om man skulle vilja göra det med anledning av utskottets skrivelse. Det är kanske skada, att redogörelsen dröjer, men

Ändrad lydelse av 4 § förordningen om utjämningsskatt å vissa varor

förhoppningen och avsikten är ju, att departementschefen åtminstone skall kunna lämna den önskade redogörelsen t. ex. i ett lämpligt sammanhang i nästa års statsverksproposition. Tid har då givits för att läget ytterligare skall kunna överblickas.

Med denna kommentar ber jag att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Vidare yttrades ej.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 12

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 92, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i statens pensionslöneförordning, m. m.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 13

Föredrogs statsutskottets memorial nr 93, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag för budgetåret 1966/67 till Socialhögskolorna: Avlöningar.

Den i memorialet föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Herr **FÖRSTE VICE TALMANNEN** yttrade:

Efter samråd mellan kamrarnas talmän får jag meddela, att gemensam omröstning avseende frågan i den nu godkända voteringspropositionen kommer att anställas vid början av kamrarnas sammanträden onsdagen den 11 innevarande maj.

§ 14**Ändrad lydelse av 4 § förordningen om utjämningsskatt å vissa varor**

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 35, i anledning av Kungl.

Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § förordningen den 3 juni 1960 (nr 258) om utjämningsskatt å vissa varor jämte i ämnet väckta motioner.

Sedan utskottets hemställan föredragits yttrade:

Herr **LARSSON** i Umeå (fp):

Herr talman! Till bevillningsutskottets betänkande nr 35 har jag fogat en blank reservation, då jag inte helt kan instämma i vad utskottet har skrivit.

Frågan gäller utjämningsskatten på vissa livsmedelsvaror. Den fungerar på det sättet att vid import och tillverkning inom landet lägges på vissa varor en skatt av för närvarande 50 öre per kilo. Dessa pengar användes sedan till att utjämna mellanskillnaden mellan de lägre världsmarknadspriserna och de inhemska priserna på de råvaror som ifrågavarande industrier använder. Det gör att dessa industrier blir ställda i samma konkurrensläge som våra grannar inom EFTA. När detta förfaringsätt infördes 1960 gav det svensk industri möjligheter att konkurrera på likvärdiga villkor med företag i andra länder som säljer likartade produkter på den svenska marknaden.

Det mest betydelsefulla i sammanhanget är skillnaden mellan det sockerpris som nu gäller inom landet och det sockerpris som gäller på den internationella marknaden, eller rättare sagt för vissa överskottslager av socker som för närvarande kastas ut på världsmarknaden. En del länder måste för att förstärka sin valuta gå ut på världsmarknaden med överskottslager av socker, och man säljer då sockret till mycket kraftigt underpris.

Skatten drabbar inte heller på något sätt exporten av ifrågavarande livsmedelsprodukter, alltså först och främst choklad- och konfektyrindustriens produkter, utan den drabbar de svenska konsumenterna. De får betala ett pris för den färdiga produkten, som base-

Ändrad lydelse av 4 § förordningen om utjämningskatt å vissa varor

rats bl. a. på det sockerpris som vi har här inom landet.

Enligt förslaget skulle det inte vara fråga om större skattehöjning än 10 öre per kilo, men jag vill påpeka att höjningen leder till ett annat resultat vad beträffar det pris konsumenten får betala. Genom pålägget dels för den särskilda varuskatten, dels för omsättningskatten blir det för konsumenten snarare fråga om det dubbla beloppet, alltså inte 10 öre utan 20 öre.

I utskottets skrivning framhålles att utjämningskatten inte får betraktas som någon subvention till den svenska chokladindustrin, och det är väl inte heller fallet; skatten drabbar ju faktiskt konsumenterna. Men det är klart att även industrien i viss mån är beroende av den, ty om industrien kan sälja sina produkter billigare kan den också räkna med större avsättning.

Däremot för utskottet ett synnerligen egendomligt resonemang i anledning av att i motionerna talas om att det har vid detta utjämningsförfarande uppstått överskott under de senaste fem åren på cirka 30 miljoner kronor. Utskottet säger att motionärerna då inte räknat med att staten gått miste om varuskatt. Emellertid får man väl inte blanda ihop den särskilda varuskatten med denna fråga, som gäller en helt annan typ av beskattning. Det skulle innebära att så fort det över huvud taget blev tal om att sänka tullar och andra pålagor på varor som är belastade med särskild varuskatt, så skulle man räkna med ett sådant bortfall. Jag tycker inte att ett resonemang av detta slag hör hemma i bilden, när det gäller dessa utjämningsavgifter. För övrigt har ju, sedan utjämningsförfarandet infördes, den särskilda varuskatten dels ändrats rent tekniskt och dels sänkts rätt avsevärt.

Innan propositionen skrevs, hade remissyttrandet inhämtats bl. a. från jordbruksnämnden och kommerskollegium. Båda dessa instanser är synnerligen tveksamma om huruvida det bör

göras någon ändring. Jordbruksnämnden påpekar »den ovisshet som råder om den kommande prisutvecklingen för socker, varför en inte obetydlig felmarginal måste tas med i bedömningen». Kommerskollegium säger ganska bestämt ifrån att »en justering uppåt av utjämningskatten inte bör övervägas förrän det under en längre tid visat sig att influten skatt inte täcker utbetalade prisutjämningsbidrag». Dessutom framhåller kollegiet att »under nuvarande förhållanden är önskvärt att undvika ökade pålagor på EFTA-varor, även om en skattehöjning kan anses tillåten enligt EFTA-konventionen». När man lägger avgifter på EFTA-varorna innebär det med andra ord en konsumtionsminskning beträffande dessa varugrupper. Detta kan på visst sätt också betraktas som skadligt för överenskommelsen, enligt vilken dessa varor inte skall belastas med särskilda avgifter.

Under budgetåren 1960/61—1964/65 har det uppstått ett sammanlagt överskott på 30 miljoner kronor. En sak är jag fullt ense med utskottsmajoriteten om, nämligen att utjämningskatten skall höjas, om det skulle bli ett underskott. Men jag anser att man här har litet för bråttom. Man bör kunna följa kammarkollegiets förslag och ställa sig avvaktande. Det onormala sockerpris som vi har i dag skall väl inte bestå för evigt.

Skulle det visa sig att det verkligen finns sakliga motiv för en höjning av denna skatt, lär det inte råda några delade meningar om behovet av en sådan höjning. Orsaken till att jag har velat lämna en blank reservation är, som sagt, den att jag anser att man här har haft litet för bråttom. Det finns ingen anledning att justera skatteskalen i ett läge då världsmarknadspriserna, som inverkar på utfallet, hoppar upp och ned.

Herr talman! Jag har inget yrkande i detta ärende, utan har endast velat tillkännage min uppfattning.

Fortsatt giltighet av lagen om hyresreglering m. m., m. m.

Herr MAGNUSSON i Borås (h):

Herr talman! Herr Larsson i Umeå ställde inget yrkande och jag kunde därför ha underlåtit att yttra mig, men vill dock för kammarens ledamöter påpeka att denna utjämningsavgift infördes 1960 därför att man önskade skapa konkurrensförutsättningar på lika villkor för den inhemska choklad- och konfektyrindustrin. Det är detta problemet gäller.

Nu sade herr Larsson att det inte är nödvändigt att höja avgiften. Det är riktigt att det, om man uteslutande tar hänsyn till prisutjämningsbidragen och utjämningskatten under dessa år, har uppstått ett överskott för staten, men om man även räknar med den bortfallna varuskatten — vilket ju var förutsättningen när prisutjämningsbidragen infördes — uppstår ett underskott för staten på 45 miljoner kronor.

Om avgiften inte alls skulle höjas under innevarande år, skulle utjämningskatten inte ens vara tillräcklig för att täcka utgående prisutjämningsbidrag. Det är detta majoriteten i bevillningsutskottet velat förhindra, alldenstund den ursprungliga avsikten var att skattebetalarna inte skulle erlagga någonting av dessa prisutjämningsavgifter, utan att dessa i sin helhet skulle uttas av dem som konsumerade varorna.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till bevillningsutskottets betänkande.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 15

Föredrogs vart för sig

bankoutskottets memorial nr 26, angående bemyndigande för bankoutskottet att utse företrädare för arbetsgivarparten i tjänstenämnd för riksdagen och dess verk;

första lagutskottets utlåtande nr 27, i anledning av väckta motioner angående dels viss ändring av bestämmelserna

om ersättning åt oskyldigt häktade eller dömda m. fl., dels ock det allmännas skadeståndsansvar inom offentligrettslig verksamhet; samt

tredje lagutskottets utlåtande nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kro-noegendom.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda memorial och utlåtanden hemställt.

§ 16

Fortsatt giltighet av lagen om hyresreglering m. m., m. m.

Föredrogs tredje lagutskottets utlåtande nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m., m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Genom en den 18 mars 1966 dagtecknad proposition, nr 82, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, hade Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m.,

2) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 19 juni 1942 (nr 430) om kontroll av upplåtelse och överlåtelse av bostadsrätt m. m.,

3) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 7 december 1956 (nr 568) om rätt i vissa fall för hyresgäst till nytt hyresavtal,

4) lag angående fortsatt giltighet av lagen den 15 maj 1959 (nr 157) med särskilda bestämmelser om makars gemensamma bostad.

Fortsatt giltighet av lagen om hyresreglering m. m., m. m.

I propositionen föreslogs fortsatt giltighet för lagstiftningen om hyresreglering t. o. m. den 30 juni 1967.

I samband med propositionen hade utskottet behandlat fyra i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna nr 680 i första kammaren av herrar *Dahlberg* och *Lars Larsson* samt nr 842 i andra kammaren av herr *Svenning m. fl.*; samt

2) de likalydande motionerna nr 711 i första kammaren av herrar *Werner* och *Adolfsson* och nr 874 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Gävle m. fl.

I samtliga motioner yrkades att giltighetstiden för ifrågavarande lagstiftning förlängdes ett år, d. v. s. till och med den 31 december 1967. I motionerna I: 711 och II: 874 hemställdes dessutom att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte ge till känna vad i dessa motioner närmare anfördes beträffande det fortsatta upphävandet av hyresregleringen på enskilda orter.

Utskottet hemställde,

A. att riksdagen med avslag å motionerna I: 680 och II: 842 samt I: 711 och II: 874, i vad därigenom yrkats förlängning av förevarande lagstiftning t. o. m. den 31 december 1967, måtte antaga de genom propositionen framlagda lagförslagen; samt

B. att motionerna I: 680 och II: 842 samt I: 711 och II: 874 i övrigt, i vad de ej kunde anses besvarade genom vad utskottet anförde, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation utan angivet yrkande hade avgivits av herr *Svenning*.

Ett särskilt yttrande hade avgivits av herrar *Lidgard* och *Bengtson* i Solna.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr SVENNING (s):

Herr talman! Jag har till tredje lagutskottets utlåtande avgivit en blank

reservation som jag vill kommentera med några ord.

Bland den stora skara medborgare som hyr bostad finns allmänt den inställningen att det behövs ett effektivt lagskydd på hyresmarknadsområdet. Speciellt gäller detta i fråga om besittningsskyddet och kontrollen av hyror. Det råder för närvarande mycket stark oro i hyresgästkretsar och man frågar hur det skall bli med lagstiftningen på bostads- och hyresfronten. Inte bara hyresgäster i hyreshus utan även affärsmän och hantverkare skriver eller ringer dagligen till oss som sysslar med dessa angelägenheter. Vi har fått ta del av tusentals förfrågningar av den sorten.

Därför är det litet märkligt att man i det särskilda yttrande som fogats till utskottets utlåtande, skriver: »Då det synes råda allmän enighet om att hyresregleringslagen och därmed sammanhängande lagstiftning så snart som möjligt ersätts med en modernare lagstiftning — — —.»

Hur är det med den allmänna enigheten? Jag tror att detta uttryck mera avspeglar ett önsketänkande hos den politiska meningsriktning vars representanter står för yttrandet än en allmän uppfattning bland hyresgästerna. Vissa justeringar kan måhända göras i nu gällande lag, men det får inte beröra de viktiga avsnitten besittningsskydd och hyreskontroll. I synnerhet på bostaderna skulle den »fria» hyressättning som på visst håll eftersträvas få svåra konsekvenser och närmast medföra en legalisering av de svartabörsaffärer som bedrivs och ett gynnande av en del oegentligheter som det trots lagstiftningen är svårt att för närvarande bemästra.

Tredje lagutskottet har i anledning av de väckta motionerna varit i kontakt med den nu arbetande hyreslagstiftningskommittén, som uppger att ändamålet med kommitténs kommande förslag till övergångsbestämmelser är att

Fortsatt giltighet av lagen om hyresreglering m. m., m. m.

skapa en mjuk övergång till ny lag med fördröjning av tillämpningen av den nya lagstiftningen. Jag tolkar detta som ett hänsynstagande till i första hand bristorternas svårigheter och behov av längre giltighetstid för nu gällande hyresregleringslag. Detta stämmer för övrigt väl med riksdagens uttalande föregående år att garantier måste skapas för en smidig övergång till det nya system som eventuellt kan komma.

Motionärerna har ifrågasatt, om inte en längre förlängningstid än ett halvt år hade varit önskvärd med hänsyn till att hyreslagstiftningssakkunniga ännu inte är klara med sitt arbete. Kontakten med dessa sakkunniga har givit vid handen att arbetet kan beräknas bli klart först i maj eller juni. Med utskottets positiva skrivning att riksdagen självfallet kan besluta om ytterligare förlängning av nu gällande lag, om skäl därtill skulle föreligga, och utskottets starka betoning av vikten av att en proposition framlägges i god tid under våren 1967, så att problemkomplexet kan ägnas vederbörlig saklig prövning, har motionärernas krav ganska väl beaktats. Jag hoppas att remissinstanserna skall få god tid på sig för granskning av eventuella ändringar i lagen eller nya lagförslag.

Jag vill till sist betona att hyresregleringslagen under den tid den hittills verkat inte bara varit en skyddslag, utan också i högsta grad fungerat som en social lag på en hårt pressad bostadsmarknad.

Herr NILSSON i Gävle (k):

Herr talman! Denna kammare har åtskilliga gånger tidigare behandlat frågan om hyresregleringslagens vara eller icke vara. Jag är angelägen att betona att även om frågan i dag rent sakligt gäller lagens giltighet t. o. m. den 30 juni 1967, som regeringen vill, eller t. o. m. den 31 december 1967, såsom motionärerna önskar, så utgör dessa önskemål icke huvudfrågan. Huvudfrå-

gan är om samhället skall ha rätten och möjligheterna att bestämma och övervaka hyresutvecklingen på bostadsmarknaden. Jag anser att samhället måste slå vakt om denna sin rätt.

Hyresregleringslagen har under hela den tid den verkat varit till stor nytta för bostadskonsumenter — det kan inte nog starkt understrykas. Även om lagen också medfört en viss stelhet på hyresmarknaden, utgör dess avsiktor icke tillräckliga skäl för ett avskaffande utan att vi först verkligen vet vad vi får i stället.

Orsaken till att motionärerna önskar att lagen skall bestå ett halvår längre än vad regeringen föreslagit är egentligen bara att vi vill ha tid på oss att studera hyreslagstiftningssakkunnigas förslag, som kan förväntas innevarande år. Detta förslag torde såvitt jag förstår bli ganska omfattande och innebära så stora nyheter att man bör ha tillräcklig tid på sig att studera det. Jag förstår inte regeringens brådska när det gäller att avskaffa hyresregleringslagen innan något annat förslag till lag föreligger.

Vi har från den kommunistiska gruppen under många år efterlyst en obligatorisk hyreslagstiftning. En sådan lagstiftning är ofrånkomlig, och den bör också omfatta alla de problem som hör samman med en god bostadspolitik.

När nu inrikesminister Rune Johanson talar om »principiell avtalsfrihet på hyresmarknaden», som en av de beståndsdelar den nya lagen skall innehålla, måste jag tillstå att vi kommunister är mycket betänksamma. En avtalsfrihet på hyresmarknaden, d. v. s. frihet att träffa avtal om hyressättningen på bostäder i en situation med betydande brist på bostäder, kommer att försätta bostadskonsumenter i ett svårt underläge gentemot fastighetsägarna.

Det finns ju ingen fri konkurrens på bostadsmarknaden. Vi arbetar här med mycket märkliga ting, exempel-

Fortsatt giltighet av lagen om hyresreglering m. m., m. m.

vis generella statliga bostadssubventioner, vilka ju får verkningar som — det måste alla erkänna — inte är de bästa. Under dessa förhållanden kan det över huvud taget inte talas om fri konkurrens; en sådan är omöjlig på grund av det sätt på vilket bostadspolitiken nu förs. Nog är det väl en rimlig begäran, när nu hyreslagstiftningssakkunniga skall framlägga förslag, att vi får tid på oss att studera hur detta förslag kommer att verka i praktiken. Det gäller inte heller bara hyreslagstiftningen utan även den markpolitiska lagstiftningen och framför allt frågan om samhället även i fortsättningen skall ha rätt att inverka på hyressättningen.

Jag skall villigt erkänna att på ett par orter, där man avskaffat hyreslagstiftningen, har det förekommit hyresstegringar som kanske i vissa fall inte varit så svåra som vi hade förutsett. Men i storstadsområdena, där det finns ett mycket stort underskott på lägenheter, kommer säkerligen den s. k. principiella avtalsfriheten att enbart gynna fastighetsägarna.

Jag är, herr talman, mycket angelägen om att vi skall få god tid på oss att studera de sakkunnigas betänkande och yrkar därför bifall till motionerna I: 711 och II: 874.

Herr HAMMARBERG (s):

Herr talman! Såsom framgår av utskottsutlåtandet är vi i stort sett överens om att någon form av avveckling av hyresregleringslagstiftningen skall ske. Men jag vill också starkt understryka att vi torde vara lika överens om att en sådan avveckling måste följas av något annat, som ersätter den nuvarande hyresregleringslagen. Främst vill vi ha ett besittningsskydd som är effektivt och vidare en lagstiftning som hindrar oskäligen hyressättning.

I de väckta motionerna har framförts önskemål om att giltighetstiden för lagstiftningen skall förlängas ett år i stället för ett halvt år som förordas i pro-

positionen. Vid första anblicken kan förslaget om ytterligare förlängning verka bestickande, alldenstund hyreslagstiftningssakkunniga ännu inte har lagt fram sitt betänkande. Herr Nilsson i Gävle hävdade också att man kommer att behöva rätt lång tid på sig för att studera de sakkunnigas förslag.

Inom utskottet har lämnats den upplysningen, att hyreslagstiftningssakkunniga ingående diskuterar även övergångsbestämmelserna, och vi understryker kraftigt i utskottsutlåtandet, att vi vill att propositionen skall framläggas i god tid, så att vi kan ta ställning till övergångsbestämmelserna. Dessa kan komma att innebära att hyresregleringslagens nuvarande stadganden i vissa delar förlängs utöver den av motionärerna önskade tiden.

Vi har med andra ord ansett att det inte utgör någon större fara att i enlighet med departementschefens förslag förlänga lagstiftningens giltighetstid med endast ett halvår. Möjligheten finns ju också att, ifall så skulle visa sig nödvändigt, fatta beslut om ytterligare förlängning under vårsessionen vid nästa års riksdag. Vi har menat att det är av vikt att så snabbt som möjligt få till stånd en revidering av lagstiftningen på hyresmarknaden under de betingelser jag angivit.

Med det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr BENGTON i Solna (h):

Herr talman! Jag kan till stora delar instämma i vad herr Hammarberg sade.

Herr Svenning kommenterade det särskilda yttrande under vilket bl. a. mitt namn står. Vi kan väl i alla fall, herr Svenning, säga att det råder allmän enighet om att det behövs en modernare lagstiftning på detta område. Det behövs en lagstiftning som medger välbehövlig reparation av de hyresreglerade fastigheterna och som omöjliggör

Fortsatt giltighet av lagen om hyresreglering m. m., m. m.

eller onödiggör de svartabörsaffärer som herr Svenning talat om, och vilka — som jag ser det — är en skamfläck på rättssäkerhets- och välfärdssambället. Det är väl en sådan lagstiftning som hyreslagstiftningssakkunniga förbereder.

Departementschefen förklarar att han på grund av att hyreslagstiftningssakkunnigas arbete blivit något fördröjt inte har möjlighet att framlägga förslag i ärendet till årets riksdag. Han motive- rar detta med att det behövs en grundlig remissbehandling, och detta är något som vi också alla kan instämma i och som samtliga tidigare talare varit ense om.

Som motvikt mot herr Svennings uttalande skulle jag vilja anföra departementschefens skrivning på denna punkt: »Jag ser mig följaktligen *nödsakad* föreslå en ytterligare förlängning av gällande hyresregleringslagstiftning. Den tid lagstiftningen alltjämt måste gälla bör emellertid inte bestämmas längre än som är *oundgängligen* nödvändig med hänsyn till möjligheterna att få fram en ny lagstiftning på grundval av det kommande utredningsförslaget. Jag vill därför i nuvarande läge föreslå att hyresregleringslagstiftningen förlängs endast på ett halvår, nämligen t. o. m. den 30 juni 1967.»

Det gläder mig, herr talman, att i alla delar kunna instämma i detta departementschefens uttalande.

Herr NILSSON i Gävle (k):

Herr talman! Jag skulle bara vilja säga att det inte gläder *mig*, att de borgerliga representanterna är så nöjda med utskottsmajoritetens och inrikesminister Rune Johanssons inställning i denna fråga. Det är denna ståndpunkt som är så allvarlig. Jag är övertygad om att bostadskonsumenterna kommer att få stor anledning att följa dessa frågor i fortsättningen.

Jag vill därtill tillägga att vi, om hyreslagstiftningssakkunnigas betänkande

framläggs i juni månad i alla händelser har sommaren på oss. Trycket kommer då inte förrän i höst. Betänkandet skall sedan gå ut till alla remissinstanser, och den proposition, som vi har att förvänta till år 1967, måste därvid under alla förhållanden på ett eller annat sätt forceras fram.

I övrigt löper hyresavtalet kalenderårsvis, och några ändringar kan såvitt jag förstår knappast ske förrän vid årsskiftet 1967—1968. Det finns därför ingen anledning att skynda på behandlingen på det sätt som aviserats.

Herr SVENNING (s):

Herr talman! Herr Bengtson i Solna läste upp vad inrikesministern uttalat på denna punkt. Men detta uttalande gjordes under den förutsättningen, att de arbetande hyreslagstiftningssakkunniga skulle bli färdiga med sitt arbete tidigare än vad som kommer att bli fallet. Det har dock nu signalerats att de tidigast blir färdiga i maj eller i juni, vilket helt enkelt betyder att regeringen blir nödsakad förskjuta tiden för avlämnande av propositionen. Det behövs längre tid innan den kan framläggas, och motionärernas förslag om förlängning av tiden var därför väl motiverat.

Även jag skulle, herr Bengtson i Solna, kunna tänka mig en revidering av lagen, men knappast på det sätt som herr Bengtson önskat. Det finns anledning att revidera bytesrätten och det finns ännu större anledning att revidera ställningstagandet till bostadsförmedlingarnas ökade befogenheter. På denna punkt skulle jag vilja få till stånd en omarbetning av lagen, och det önskar jag även att man tar hänsyn till vid uppläggningsarbetet.

Herr BENGTON i Solna (h):

Herr talman! Jag skall inte ta upp någon längre debatt i denna fråga. Det är tydligt att både herr Svenning och jag från olika utgångspunkter är på det

klara med att en revidering av lagen behövs. Det är egentligen bara detta vi har att konstatera.

När jag citerade departementschefen, herr talman, trodde jag naturligtvis att det var justitieministern det gällde, och inte som herr Svenning säger, inrikesministern.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. A

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till motionerna I: 711 och II: 874 i motsvarande del; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Mom. B

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till motionerna I: 711 och II: 874 i motsvarande del; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 17

Föredrogs tredje lagutskottets utlåtande, nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillstånd för brukande av svävare jämte i ämnet väckta motioner.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 18

Ändring i vägtrafikförordningen

Föredrogs tredje lagutskottets utlåtande nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648) jämte i ämnet väckta motioner.

Sedan utskottets hemställan föredragits yttrade:

Ändring i vägtrafikförordningen

Herr BENGTON i Solna (h):

Herr talman! Till föreliggande utlåtande nr 41 hade jag anmält en blank reservation, men den tycks inte ha hunnit komma med i trycket.

Förslaget i propositionen innebär bl. a. en ändring av 1 § vägtrafikförordningen i det att parkeringsbegreppet skall preciseras så, att såsom parkering icke räknas »uppställning tillfälligt under kortare tid för åkandes av- eller påstigning eller för av- eller pålastning av gods och ej heller uppställning under högst fem minuter för annat liknande ändamål».

På de senaste åren har efter ett domstolsutslag utbildat sig en praxis, enligt vilken den tid som en bil kan stå utan att det räknas som parkering skall vara tio minuter. Atskilliga remissinstanser har funnit det onödigt för dagen att ändra denna praxis, som håller på att inarbeta sig i det allmänna medvetandet.

Enligt departementschefens förslag skulle denna tid alltså inskränkas från tio minuter till fem. Jag tycker i likhet med flera sakkunniga remissinstanser att vi kunde ha väntat med detta, allra helst som man på det internationella planet just nu diskuterar vad som är parkering. För närvarande omfattar den internationella regeln bara de två första av de punkter som jag nämnde, nämligen av- och påstigande och av- och pålastning. Det finns ingen internationell bestämmelse rörande hur lång tid sådant får ta.

Som jag nämnde anser flera remissinstanser den föreslagna ändringen onödig. Till dem hör Göta hovrätt, Göteborgs rådhusrätt och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Den sistnämnda menar att ändringen inte innebär »sådana påtagliga fördelar för trafikanterna eller ur framkomlighetssynpunkt att det är motiverat att nu ändra bestämmelserna».

Statens trafiksäkerhetsråd framhåller att 10-minutersregeln, som jag nyss

Ändring i vägtrafikförordningen

nämnde, håller på att tränga in i allmänhetens medvetande och »i väsentlig utsträckning godtagits av domstolar och polismyndigheter».

Polismästaren i Stockholm, som ju bör ha sakkunskap på detta område, förklarar sig »föredra en definition av parkeringsbegreppet som ansluter sig till nu gällande praxis».

Överståthållarämbetet, som också är en sakkunnig instans, säger att »det för Stockholms del inte torde föreligga något påtagligt behov av ett skärpt parkeringsbegrepp».

Motororganisationernas samarbetsdelegation avstyrker också förslaget.

Men, herr talman, utskottet har följt departementschefens förslag. Jag tänker dock inte ställa något särskilt yrkande på denna punkt, även om jag som synes kunde ha goda skäl att göra det.

Motororganisationernas samarbetsdelegation har även pekat på en sak, som är ytterligt besvärande i storstadstrafiken, nämligen den s. k. dubbeluppställningen. I och för sig är sådan dubbeluppställning inte laglig enligt vägtrafikförordningen, men det finns inget direkt stadgande på denna punkt, och det är det man efterlyser. I förordningen står det bara helt allmänt att man inte får uppställa fordon så, att man hindrar framkomligheten. Därmed avses åtskilliga olämpliga företeelser.

Nu föreslår samarbetsdelegationen att man vid en framtida bearbetning av vägtrafikförordningen — det kommer förmodligen fram till högertrafikens genomförande att göras ganska många ändringar — verkligen inför en mer specificerad bestämmelse om dubbeluppställning. Det är väl obestriddigt att sådana dubbeluppställningar för närvarande inte beivras på det sätt som de borde med tanke på framkomligheten — just på grund av att vägtrafikförordningens regler är så otydliga.

Utskottet har också uppmärksammat detta förslag från Motororganisationer-

nas samarbetsdelegation och även omnämnt frågan om dubbelparkering i sin skrivning. Nu återstår väl att önska att frågan utreds och att erforderliga bestämmelser införs i vägtrafikförordningen så snart som möjligt.

Herr talman! Jag har i dag inget särskilt yrkande.

Herr GREBÄCK (cp):

Herr talman! I detta ärende har jag och några medmotionärer ifrågasatt, om det är påkallat med generellt verkande regler om parkering. Vi fann att det inte klart framgick av propositionen, huruvida det skulle vara möjligt att göra undantag från den föreslagna femminutersregeln.

Nu har utskottet kommit till den uppfattningen, att vägtrafiknämnderna med stöd av bestämmelserna i 61 § vägtrafikförordningen skulle kunna göra undantag från 5-minutersregeln och tillåta parkering under längre tid om så befinnes lämpligt med hänsyn till trafikintensiteten m. m.

Det är klart att trafikanterna måhända får svårigheter att observera sådan tillåtelse som i så fall måste finnas angiven på parkeringstavlan. Vi har dock inte reserverat oss under denna punkt, när vi tror att man, med ett smidigt handhavande av saken från trafiknämndernas sida, bör kunna komma fram till bestämmelser som inte blir så irriterande för trafikanterna som ett generellt förbud skulle bli.

Herr talman! Jag har inget yrkande.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 19

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 33, i anledning av väckta motioner om utbildning av dagbarnsvårdare.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 20

**Huvudmannaskapet för åldringsvården,
m. m.**

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 34, i anledning av väckta motioner angående huvudmannaskapet för åldringsvården och om samordning mellan landstingens sjukvårdande verksamhet och den primärkommunala åldringsvården.

Sedan utskottets hemställen föredragits yttrade:

Herr BERGLUND (fp):

Herr talman! Allmänna beredningsutskottet behandlar i sitt utlåtande nr 34 bl. a. motionerna I: 244 och II: 310, vari föreslås att riksdagen skall begära en utredning beträffande huvudmannaskapet för den samlade åldringsvården.

I motionerna påpekar vi att huvudmannaskapet för åldringsvården nu är splittrat, vilket inte alltid är så välgörande för den vård det här gäller. Åldringsvården kommer i framtiden att inta en alltmer dominerande ställning i vårt samhälle, i det att åldringarnas antal växer, livslängden ökar och behovet av vård av olika slag blir alltmer påträngande.

Vi har därför velat aktualisera frågan om det gemensamma huvudmannaskapet. Vi har varit väl medvetna om att man i olika sammanhang sett och ser på den här saken från olika utgångslägen. Vi säger i vår motion, att det på längre sikt torde vara ofrånkomligt att en huvudman — kommun eller landsting — får helt ansvara för både den slutna och den öppna vården. Utan att föregripa den fortsatta behandlingen av frågan i detta avseende vill jag säga, att landstingen som huvudman för all åldringsvård är det enda tänkbara både med tanke på lokaliseringsfrågorna och de ekonomiska frågorna.

Vid landstingsförbundets årsmöte i fjol hade Örebro läns landstings förvaltningsutskott, i vilket jag själv är ledamot, väckt ett förslag om utredning

av denna fråga. I sitt yttrande över detta förslag vitsordade styrelsen för sin del behovet av en viss samordning mellan landstingens sjukvårdande verksamhet och den primärkommunala åldringsvården, vilken i första hand borde gälla lokalisering, planering och projektering vid fortsatt utbyggnad av den slutna vårdsektorn för att bättre kunna tillvarata de resurser som måste komma till för en effektivisering av denna vård.

Nu förekommer måhända en sådan samverkan på en del håll, men jag tror att mer skulle kunna göras i detta avseende, särskilt då det gäller lokaliseringen av olika vårdinrättningar. Många felinvesteringar skulle kunna undvikas om en bättre planering kunde till stånd. Vi är emellertid väl medvetna om att det inte alltid är så lätt att samordna olika lokalpatriotiska synsätt.

Statsförbundet, som yttrat sig i frågan, ger också till känna som sin uppfattning, att ett tudelat huvudmannaskap på åldringsvårdens område onkligt vållar vissa problem och svårigheter och att en samordning av resurserna därför har tett sig alltmer påkallad. Ett liknande uttalande gör kommunförbundet.

Utskottet för sin del bestrider inte att situationer uppkommer då denna splittring av ansvaret för åldringsvårdens omhänderthavande medför påtagliga brister.

Vi hade hoppats att utskottet skulle kunna tillstyrka vårt utredningsförslag, men så blev inte fallet, ehuru utskottet genom sin skrivning tillkännagivit sin uppfattning att »utvecklingen i fråga om samverkan mellan åldringsvårdens olika huvudmän bör följas med uppmärksamhet».

Frågan är alltså högaktuell, vilket vi velat göra riksdagen uppmärksam på. Då vi inte kan komma längre med denna motion har jag inget yrkande utan vill bara understryka slutorden i utskottsutlåtandet, där utskottet tar fasta på den av kommunförbunden deklare-

Huvudmannskapet för åldringsvården, m. m.

rade avsikten att söka bredda och fördjupa samarbetet mellan huvdmännen. Vi hoppas att detta skall resultera i att de olika huvdmännen kan enas om en gemensam linje för att lösa denna viktiga fråga.

Herr LARSSON i Öskeviksby (cp):

Herr talman! I motion nr 314 i denna kammare har vi pekat på att vårdresurserna inom åldringsvården och åldringssjukvården redan i dag är otillfredsställande och otillräckliga. Vi vet också, som herr Berglund nyss påpekade, att antalet åldringar kommer att öka starkt i framtiden. Enligt statistiska centralbyråns rikspronosis kommer vi år 1980 att ha 1 240 000 personer över 67 år mot 853 000 år 1965, en ökning med närmare 400 000. I statens offentliga utredningar 1966:13 säger utredningen i en prognos för hälso- och sjukvårdens utveckling 1966—1970: »Av särskild betydelse för efterfrågan på sjukvård är att folkmängden i åldern 70 år och därutöver beräknas öka med omkring 40 % till 1980.» Man fortsätter litet senare: »Urbaniseringen och bostadsbristen i förening med kvinnornas ökade förvärvsverksamhet har skapat svårigheter att vårda patienterna i hemmen och utgör ett hinder särskilt för åldringarnas omhändertagande. Den ändrade ålderssammansättningen med stigande antal åldringar kommer för lång tid framåt att skapa de största problemen för hälso- och sjukvården. Som läkarprognosutredningen visar stiger nämligen sjukvårdskonsumtionen starkt med stigande ålder. En 70-åring har t. ex. fyra gånger så stort sjukvårdsbehov som en 30-åring.»

Situationen är alltså den, att trycket på de redan i dag otillräckliga vårdresurserna kommer att öka mycket starkt inom en snar framtid. Ett effektivt utnyttjande av befintliga och tillkommande vårdresurser krävs, om inte redan nu svåra förhållanden för vårdsökande och deras familjer skall bli än värre för framtiden.

I motionen har vi hemställt om en utredning beträffande samordning mellan landstingens sjukvårdande verksamhet och den primärkommunala åldringsvården. Samtliga remissinstanser, landstingsförbundet och kommunförbunden, vitsordar behovet av samverkan och samarbete mellan landsting och primärkommuner beträffande åldringsvården. Man påpekar att en samordning redan inletts på vissa håll men yrkar sedan avslag på motionens hemställan om utredning. När man nu tydligen på skilda håll trevar sig fram mot en samordning, borde enligt mitt sätt att se en utredning vara särskilt värdefull. En utredning skulle kunna kartlägga vad som hittills gjorts och skulle på grundval av vunna erfarenheter kunna dra upp allmängiltiga riktlinjer för framtiden.

Frågan om eventuell ändring av huvudmannskapet för åldringsvården är enligt mitt sätt att se en andrahandsfråga. Här skiljer sig kanske min uppfattning i någon mån från herr Berglunds. Jag är väl medveten om att man vid en utredning av den art vi föreslagit inte kan undgå att diskutera även huvudmannskapet. Det primära bör vara en effektiv åldringsvård. Fordrar en effektiv åldringsvård ett ändrat huvudmannskap, bör vi ta det steget. I annat fall finns inget skäl för ändring.

Allmänna beredningsutskottet säger i sitt utlåtande nr 34, att socialpolitiska kommittén inom kort kommer att avge sitt slutbetänkande, innefattande förslag till vårdlag beträffande bl. a. åldringarna. Uttrycket »inom kort» tolkar jag så, att slutbetänkandet är att vänta under detta år. Här måste som jag ser det snart komma konkreta åtgärder, som till resultat ger större trygghet för vårdbehövande åldringar.

Jag har, herr talman, för dagen inget annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Huvudmannaskapet för åldringsvården, m. m.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! När det gäller det problem som dessa motioner tar upp, nämligen en bättre åldringsvård, finns egentligen inga motsättningar mellan motionärernas synpunkter och utskottets; vi är fullt överens om att vi bör försöka skapa så goda resurser som möjligt för åldringsvården. Resurserna är dock knappa, och man gör dem inte bättre genom att ändra organisationen. Vad som fattas är tillgång till läkare, sköterskor o. s. v.

Anledningen till att utskottet ställer sig kallsinnigt till en utredning just nu är det faktum, att landstingen väl knappast de närmaste åren kan svälja också en sådan sak som en överflyttning till dem av den primärkommunala åldringsvården. Landstingen kommer den 1 januari nästa år att övertaga mentalvården. Det blir en mycket stor sak för dem. Skall man därjämte mycket snabbt även där placera den åldringsvård som nu handhas av primärkommunerna, är jag rädd för att landstingen inte skulle orka med detta. Detta gör att man här bör söka sig andra vägar. Man bör samordna resurserna så mycket som möjligt, men när resurserna är knappa, vinner man i och för sig inte mycket på att lägga över uppgiften på en ny huvudman. Dessutom tror jag rent personligt inte att det är lyckligt att man tar ifrån primärkommunerna ännu flera arbetsuppgifter. Om vi från dem tar bort åldringsvården och såsom många vill den gymnasiala utbildningen, vad finns då kvar av primärkommunala uppgifter? Många av dem som är ivrigast att ta ifrån primärkommunerna deras uppgifter är de som är mest emot kommunsammanläggningar. Jag förstår inte att vaktsläendet kring den kommunala självstyrelsen bör ske på det sättet.

I sak finns det inte några motsättningar vad gäller åstadkommandet av en bra åldringsvård, men utskottet tror i varje fall inte på att man nu kan lösa frågan på det sätt som föreslagits.

4 — Andra kammarens protokoll 1966. Nr 22

Herr BERGLUND (fp):

Herr talman! Även om vi är överens i vissa avseenden när det gäller denna fråga visar ändå de uttalanden som gjorts, även av herr Svanberg, att det finns en hel del problem som måste lösas. Nu har vi begärt en utredning på denna punkt för att försöka komma till rätta med detta. Som landstingsman är jag väl medveten om de stora åtaganden som landstingen får beträffande mentalsjukvård och andra ting, men man får förutsätta att en utredning behöver rätt lång tid på sig.

Åldringsvården är så komplicerad för närvarande, och den ena vårdformen är så integrerad i den andra, att även om de båda huvudmännen på lång sikt skulle kunna samverka i detta fall, så anser jag att en utredning ändå skulle ha behövt komma till stånd för att lösa en del av de problem som framkommer. Detta gäller även om utredningen skulle komma till det resultatet att man inte kan samordna det under en huvudman utan att det måste vara två.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! Enligt utskottets mening är vad som framför allt behövs just nu inte en utredning utan en samverkan mellan de båda kommuntyperna för att på bästa sätt utnyttja de vårdresurser som finns. Man gör dem inte större genom att utreda organisationen. Vi anser att landstingsförbundets liksom kommunförbundens yttranden visar att en samverkan mellan primärkommuner och landsting håller på att ske. Det är den samverkan som vi tror på.

Herr LARSSON i Öskeviksby (cp):

Herr talman! Jag vill till herr Svanberg endast säga, att enbart allmänt tal om samverkan löser inte problemen. Vi måste snart komma fram till konkreta åtgärder i fråga om samordning, och dessa konkreta åtgärder måste såvitt jag förstår underbyggas av en utredning av frågan.

Familjevård

Herr Svanberg var tidigare inne på landstingens stora engagemang och svårigheterna för landstingen att eventuellt ta på sig ytterligare nya uppgifter. Jag förstår också de svårigheterna, och det kan väl vara så att man på många håll liksom ryggat tillbaka inför tanken att ytterligare öka landstingens uppgifter. Men jag tror att på lång sikt måste ändå målsättningen vara, att den huvudman som mest rationellt och på för medborgarna bästa sätt kan sköta en samhällsuppgift också bör göra det, och då måste man skapa möjligheter för den huvudmannen att sköta uppgiften i fråga.

Herr SVANBERG (s):

Herr talman! Man skall inte bara ha ett allmänt tal om samverkan utan man skall vidtaga åtgärder, sägs det. Men de åtgärderna för samverkan skall ju vidtagas av landstingsmännen och kommunalmännen, och jag tror att de kommer att vidtaga dem. Det ankommer inte på riksdagen att bestämma hur de skall bära sig åt med denna samverkan.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 21

Familjevård

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 36, i anledning av väckta motioner angående familjevård.

I de likalydande motionerna I: 107 av fru *Segerstedt Wiberg* och herr *Ernulf* samt II: 142 av herr *Gustafsson* i Borås och fröken *Elmén* hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning rörande familjevård i förebyggande syfte av asocial eller kriminell ungdom, så att förslag om ett lämpligt utformat statligt stöd till denna verksamhet kunde föreläggas 1967 års riksdag.

I de likalydande motionerna I: 631 av fru *Elvy Olsson* och herr *Thorsten Larsson* samt II: 774 av herr *Eriksson* i

Bäckmora hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning, i samråd med berörda huvudmän, av familjevårdsfrågan, särskilt spörsmålet om ersättning till enskilda som i sina hem upptagit missanpassad ungdom, i enlighet med vad som i motionerna anfördes.

Utskottet hemställde, att motionerna I: 107 och II: 142 samt I: 631 och II: 774 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Eric Gustaf Peterson*, *Nyman*, *Johan Olsson*, *Skoglösa*, *Hamrin* i Kalmar, *From* och *Josefson* i Arrie, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 107 och II: 142 samt I: 631 och II: 774 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, i samråd med berörda huvudmän, av familjevårdsfrågan, särskilt spörsmålet om ersättning till enskilda som i sina hem upptog missanpassad ungdom.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr GUSTAFSSON i Borås (fp):

Herr talman! Jag kan väl förstå att utskottet inte sedan förra året funnit anledning att ändra mening. Det har inte heller vi motionärer gjort.

De tre remissinstanserna har mycket gemensamt. Man vore nästan frestad tro att de har en gemensam sekreterare. Termer och uttryck smyger sig så nära varandra hos de tre som skinnet efter kroppen. Alla tre betygar samstämmigt att den ekonomiska faktorn på intet sätt stått hindrande i vägen när det gäller att placera missanpassad ungdom i lämpliga fosterhem. Något annat besked var väl inte att vänta. Utskottet är emellertid inte så bergsäkert övertygat om saken. Utskottet gör klokt i att anmäla en viss skepsis på denna punkt. Det förfogar ju också över mycket förståndigt folk.

Familjevård

Utskottet aberopar i år vad det skrev i fjol: »Utskottet betonade jämväl ersättningsfrågornas betydelse för möjligheterna att få fram ett tillräckligt antal goda fosterhem och ansåg sig kunna konstatera att ersättningen i många kommuner inte vore av tillfredsställande storlek.» Visst är det så, och man bör väl vara tacksam för att många hem visar en beundransvärd kärlek och ett ideellt intresse som grundmotiv för sin ofta nog så svåra fostrargärning, men det hindrar inte att den ofta alltför blygsamma ekonomiska ersättningen kan stå hindrande i vägen för möjligheten att få flera lämpliga fosterhem.

Jag tillmäter fru direktör Vesta Almqvist vid Allmänna barnhuset i Stockholm minst lika stor kompetens och sakkunskap i dessa frågor som de tre remissinstanserna. Hon har under resor med barnavårdsombud ute i landet haft tillfälle att följa verksamheten med utplaceringar av såväl normala men vilsekomna ungdomar som psykiskt och fysiskt misskötta. Hennes artikel för något år sedan i Barnavård och ungdomsskydd var något av en larmsignal.

Ansvaret för den sociala barnavården åvilar primärkommunerna och i första hand deras speciella organ, barnavårdsnämnderna. De ersättningar som utgår är överlag mycket låga. De svarar på intet sätt mot de direkta utgifter hemmet har för den unge. Det blir sålunda inte alls någon ersättning för arbetet med vården och fostran. Ej heller betalas något för det ansvar och den bundenhet som en placering innebär för dem som skall träda i fars och mors ställe. Den ersättning som lämnas måste sägas rimma mycket illa med den allmänt goda uppfattning man har om den enskilda vården och dess möjligheter. En radikal ändring är här på sin plats, om vi skall kunna få fram nya enskilda hem som vill ta på sig de ingalunda lätta uppgifter, som allmänt är förenade med att ta ansvaret för en poj-

ke eller flicka, i vilken ålder denne än befinner sig.

180, 200 eller 250 kronor är nog en ersättning i allra minsta laget. Betänker man så att medelkostnaden per ungdomsvårdsskolelev i internat år 1963 uppgick till 1 650 kronor i månaden blir kanske differensen i saftigaste laget. Inte ett ögonblick skulle väl någon vilja laborera med summor av den storleken till familjehemmen — jag har endast nämnt siffran för att få fram kontrastverkan.

Hur stor bör fosterlönen vara? Fosterlönen bör täcka fosterföräldrarnas alla skäligena omkostnader för barnet, så att fosterföräldrarna ej behöver vidkännas särskilda ekonomiska uppföringar därför att de åtagit sig uppgiften att vårda och fostra annans barn. Det kan inte vara rimligt att samhället genom att betala fosterlöner, som ej täcker de verkliga utgifterna för barnet, övervältrar en del av sina barnavårdskostnader på personer, vilka som fosterföräldrar gör en personlig insats inom samhällets barnavård. Tvärtom borde det vara så, att fosterföräldrar — särskilt sådana som tar hand om svårplacerade barn — erhöll någon kompensation för sitt arbete och sitt ansvar. Glädjande nog synes också en skäligare ersättning vinna förståelse beträffande dem som bedömes som svårplacerade. Landstingsbidragen har här säkert betytt mycket.

Herr talman! Någon skillnad i princip finns inte mellan utskottet och reservanterna. Barn och ungdom hör i görligaste mån placeras i därtill lämpliga hem då de omhändertages för samhällsvård. Man är överens om att ersättningarna inte alltid är tillfredsställande.

Sedan skiljer sig emellertid utskottet och reservanterna. Jag vill som motionär ansluta mig till reservationen. Jag anser det riktigt att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att en utredning kommer till stånd angående fa-

Familjevård

miljevården för den ungdom vi har aktualiserat i motionerna, varvid frågan om ersättning särskilt från staten bör beaktas. Såväl utskottet som reservanterna är ense om att allt bör göras för att åstadkomma det allra bästa för den grupp människor det här gäller. Om vägarna kan man ju alltid diskutera.

Jag ber alltså att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Eriksson* i Bäckmora (cp) och *From* (fp).

Herr **HAMRIN** i Kalmar (fp):

Herr talman! Även jag kan instämma i vad motionären herr Gustafsson i Borås alldeles nyss har sagt från talarstolen i detta ärende. Som reservant vill jag emellertid tillfoga några synpunkter.

Jag ställer mig inte fullt lika kritisk till remissinstanserna som herr Gustafsson gjorde. Om man läser remissinstansernas yttranden, finner man nämligen även där åtskilligt stöd för de synpunkter som herr Gustafsson framförde. Där konstateras att visst har i många fall ersättningen en inverkan på möjligheterna att få fram goda fosterhem. Det vore väl också konstigt, om så inte skulle vara fallet. Tyvärr är det väl så nu för tiden, att det inte räcker med enbart ideellt intresse i sådana här sammanhang. Men det är framför allt de hem där man har det ideella intresset för denna vård som vi gärna vill ha fram som fosterhem. De skall inte vara hindrade av ekonomiska skäl att åta sig sådan vård.

Remissinstanserna konstaterar att normalbeloppet ingalunda räcker utan att man överskrider det för att man skall kunna få fram sådana hem. Det är riktigt tycker jag att så sker, men då bör man väl också på något sätt korrigera detta normalbelopp, så att det inte för åtskilliga kommuner blir ett normalbelopp. Emellertid är jag fullt

på det klara med att det inte är riksdagens sak att rätta till detta. Det är kommunerna, kommunförbunden, själva som skall avgöra detta. Men jag tycker att det vore riktigt att i samråd med berörda huvudmän, som reservanterna uttrycker det, ta upp till prövning hela denna problematik med statsbidrag och kommunernas ersättning till fosterhem. Vi är ju alla — utskottsmajoriteten, reservanterna och motionärerna — ense om att det gäller att få fram ett tillräckligt antal goda fosterhem och att dessa inte skall behöva bli ekonomiskt lidande för den stora insats som de i detta sammanhang gör. Reservanterna tycker det är riktigt att den utredning kommer till stånd i samarbete med berörda huvudmän som behövs för den sakens skull, och jag yrkar bifall till reservationen.

Herr andre vice talmannen **CASSEL** (h):

Herr talman! Detta är ju ett problem som vi har diskuterat förut många gånger, problemet att tillrättaföra ungdom som har det besvärligt att klara sig och som behöver hjälp och stöd under sin uppväxttid. Det uppstår ibland sådana situationer att man överväger möjligheterna att placera sådana ungdomar i familjevård, då det annars blir nödvändigt att ta in dem på anstalt.

Jag har alltid haft den uppfattningen, att man skall pressa sig så mycket man kan och utnyttja alla möjligheter för att slippa få in ungdomar på anstalt. Man kan säga allt gott om anstaltsvård — man gör väl där allt vad man kan för att föra dem till rätta — men det blir där en sammanblandning av klientel, vilket kan leda till att pojkar och flickor som kanske är någorlunda hyggliga när de kommer in på anstalten får förbindelser och sällskap med andra som är mycket längre komna i asocialitet och kriminalitet, varför de förra kan smittas ner. Kan man placera dem i familjevård kan man många

Familjevård

gångar på ett effektivt sätt rädda den ungdom det är fråga om.

Jag vet att det finns människor överallt i detta land, inom alla möjliga yrkes- och sociala kategorier, som har en alldeles speciell fallenhet att handskas med barn och ungdom, som på något naturligt sätt kan komma dem nära och ge dem det stöd och den kärlek som de många gånger, kanske oftast, inte har fått. Det skulle kunna ske underverk om sådana personer finge ägna tid och uppmärksamhet åt dessa fall. Jag tror det är socialt sett synnerligen förståndigt att satsa på vad jag tidigare kallat »en kvalificerad familjevård», en vård där en stor del av arbetstiden ägnas åt att ta hand om den ungdom det gäller. Det är klart att detta blir dyrt; arbetet måste ersättas. Familjen kan inte fullgöra denna vårduppgift, utan att den får kostnaderna och den minskade arbetsinkomsten täckta. Det måste betalas ordentligt för denna kvalificerade familjevård, och man får inte vara rädd för att ta denna kostnad. Det är dock både ekonomiskt och socialt ofantligt mycket bättre än att ta in ungdomarna på anstalt.

Med det intresse jag under många år haft för denna sak kommer jag att stödja reservationen.

Fru ERIKSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Det är ingen som kommer att motsäga vare sig motionärer, reservanter eller herr andre vice talmannen när de framhåller att bättre ersättning än nu borde lämnas för den vård som enskilda människor ger barn, vilka inte kan få vård i sina egna hem sedan de kommit på avvägar och måste tas om hand. Min inställning är den att man över huvud taget borde värdera barnavård mycket mer än man i allmänhet gör i dag. Men detta är en sak för sig. Vi får hålla i sär två ting, vilket också både andre vice talmannen och herr Hamrin i Kalmar har gjort, nämligen att det dels är fråga om

sådan barnavård som åligger kommunerna, och dels barnavård, föranledd av att det konstaterats ett så allvarligt socialt levnadssätt eller så stor fara för värre asocialitet, att man anser att staten måste ingripa, varvid man har placering på ungdomsvårdsskola att tillgå. Här är det staten som har ansvaret. Det är också detta som avgör vem som skall svara för kostnaden.

Nu menar motionärerna att denna skillnad beträffande ansvaret för omhändertagandet av barn skall luckras upp. Avsikten är tydligen att kommunernas hittillsvarande ansvar för barnavården inte längre skall helt och hållet kvarstå, utan staten skall lämna ett bidrag.

Det är kanske värt att konstatera att det ändå inte är så bedrövtligt ställt med kommunernas ansvar även då det gäller att ta på sig kostnader, som man skulle kunna tro då man hört de föregående talarna. Den större delen av de omhändertagna vårdas ju i familjer.

Det har gjorts en norm för ersättningens storlek, och även om denna norm innebär en mycket låg ersättning, har man lyckats förmå människor att offra sig. Man kan tala om offer, ty så mycket arbete och så obegränsad arbetstid medför en familjs vård av ett sådant barn, att det knappast kan betalas med pengar. När man försöker uppskatta insatsen i pengar måste man emellertid erkänna att det som nu betalas i allmänhet är för litet. Trots detta har, som sagt, många människor åtagit sig denna uppgift. Beträffande de rena ungdomsvårdsskolefallen kan man säga att dessa i regel är så komplicerade, att kommunerna troligen mycket sällan får in några barn på ungdomsvårdsskolorna, som de skulle kunna tänka sig att klara utan statens omhändertagande. Jag tror inte att kommunernas slentrian är så stor att de överlåter vården åt ungdomsvårdsskolorna därför att de tycker att den annars blir för dyr. Skulle det emellertid förhålla sig på

Familjevård

detta sätt i något fall har emellertid socialstyrelsen möjlighet till prövning, och härvid är nog socialstyrelsen inställd på att kommunerna i största möjliga utsträckning skall klara uppgiften själva. När ungdomarna blir omhändertagna vid ungdomsvårdsskolorna, händer det att man även där prövar att placera dem i enskilda hem, och det bekräftar ju att det även i socialstyrelsen finns en tro på att enskilda hem kan göra mycket, där anstalten har misslyckats.

Här gäller det huruvida staten skall ge bidrag till en verksamhet, som tidigare har ålegat kommunerna, och om vi skall gå tillbaka till det bidragssystem som vi ganska nyligen beslutat överge, nämligen att ge kommunerna små bidrag för olika uppgifter. Det blir en massa plotter och en dyrbar administration. Därför har vi övergivit det systemet och i stället sagt: Låt staten bistå de kommuner som har det besvärligt genom att anlita skatteutjämningsvägen! Så har också skett. Och då är det väl ett ganska stort steg att så här kort tid efteråt tillskapa ett nytt bidrag till en form av barnavård, som vi tidigare ansett att kommunerna bör klara.

När kommunförbunden avvisar ett sådant bidrag, kan man väl inte heller bara säga att de är likgiltiga för problemet. De är ju medvetna om att de valt en annan väg för att låta kommunerna få ersättning för sina kostnader.

Jag hoppas verkligen att herr Gustafsson i Borås och andra talare i denna fråga är lika intresserade i sina hemkommuner som de är här i riksdagen att öka på bidragen för dem som tar hand om de ungdomar det här gäller. Om jag får säga det rent ut, så tycker jag att det är dödfött att försöka återinföra dessa stimulansbidrag för uppgifter som vi så länge har ansett att kommunerna bör klara själva.

Herr talman! Med den motivering som återfinnes i utskottets utlåtande i samma ämne i december 1965 ber jag

att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr GUSTAFSSON i Borås (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag tycker att fru Eriksson i Stockholm talar som om riksdagen i dag stode inför ett beslut om att välja antingen den ena eller den andra vägen. Så är det ju inte, utan reservationen går ut på att riksdagen måtte »i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, i samråd med berörda huvudmän, av familjevårdsfrågan, särskilt spörsmålet om ersättning till enskilda som i sina hem upptager missanpassad ungdom».

En utredning skulle visa hur hela denna fråga ligger till. Om resultatet av utredningen blir att det inte är lämpligt att gå den föreslagna vägen, så är det ju ingen stor skada skedd.

Fru ERIKSSON i Stockholm (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag har uppfattat det så att motionärerna inte anser det behövt att utreda huruvida ifrågasvarande vårdform är lämplig eller ej, utan frågan är i stället om vården helt skall bäras av kommunerna. Det är den saken man vill ha svar på. Och om man anser att vi för åtminstone en bra tid framåt har avgjort den frågan genom det beslut vi fattat om bidrag till kommunerna skatteutjämningsvägen, så måste man avvisa motionskravet, ty någon mera djupgående utredning av frågan har ju motionärerna aldrig önskat.

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Både motionären herr Gustafsson i Borås och reservanten herr Hamrin i Kalmar — framför allt den senare — har påpekat att det inte råder några meningsskiljaktigheter mellan utskottsmajoriteten och reservanterna. Alla är ense om att familjevård är överlägsen anstaltsvård. Där råder inga som helst delade meningar.

Familjevård

Vi har ansett det vara synnerligen nödvändigt att höra de gängse remissinstansernas uppfattning i frågan, och Stadsförbundet, Kommunförbundet och Landstingsförbundet har avlämnat mycket ingående svar. Av dessa framgår ganska tydligt att de är av den uppfattningen, precis som utskottsmajoriteten och reservanterna, att det är nyttigt med familjevård i hemmen när sådan kan åstadkommas och att anstaltsvård endast bör förekomma i de fall där den förstnämnda vården inte kan genomföras.

Sedan frågar man sig: Vem skall nu svara för detta? I motionerna hemställs om att man skall få en bättre ersättning och ett visst statligt bidrag. Från min tidigare verksamhet i barnavårdsnämnd vet jag vilka förslag man hade då man skulle betala familjevård i enskilda hem. Under årens lopp ändrades dessa förhållanden genom Kommunförbundets framställningar, och man rättade sig efter de nya bestämmelserna. Jag har den uppfattningen att såväl Landstingsförbundet som Stadsförbundet och Svenska kommunförbundet har möjlighet att även nu — jag tror att de också kommer att göra det — ta förnyad befattning med detta spörsmål och föreslå kommunerna att de ersättningar som skall utgå höjs omedelbart.

Vad jag däremot, herr talman, inte är med på är att vi skulle förknippa detta med en begäran om nytt statligt bidrag. Jag tror det är fullkomligt onödigt i dagens läge, eftersom det betyder så oerhört litet för kommunerna. Men det är kanske framför allt en annan sak som gjort att jag intagit den ståndpunkt jag hävdar. När vi nu genom riksdagens beslut har fått en kommunal skatteutjämning som ger de allra flesta kommuner mera pengar än de hade när var och en fick sitt lilla bidrag för varje enskild sak, finns det ingen anledning till ändring. Denna nya ordning började gälla den 1 januari 1966 och har således tillämpats i fyra månader

och fem dagar. Jag är för min del icke beredd att medverka till att ett nytt specialdestinerat statligt bidrag genomförs efter så kort tid.

Ingen som sysslar med kommunalt arbete kan på något sätt bestrida att detta system med ett skatteutjämningsbidrag från staten till kommunerna och slopande av alla de små bidragen är till fördel ur alla synpunkter. Därjämte är detta bidrag från staten så utformat att om kommunernas utgifter stiger, skall statens bidrag också öka.

Herr talman! Jag är av den bestämda uppfattningen att det är en fördel att vi sluppit ifrån dessa småbidrag och allt vad de medförde av administrativa besvär. Ni som sitter här vet lika väl som jag att man kunde få tillbaka en hel lunta med en skolstyrelsens ansökan om statsbidrag därför att det var fel på fem öre. Det slipper vi i dag. Det nya systemet är betydligt bättre. Inga starka skäl kan anföras för att vi skall börja med de små bidragen igen.

Jag är övertygad om att kommunförbunden, som nämnts här, besjålas av en god vilja och kommer att ge kommunerna nya förslag till den ersättning som bör betalas för vård i enskilt hem. När jag har intagit min ståndpunkt i utskottet har det inte varit därför att vi inom majoriteten saknat intresse för denna fråga, utan därför att vi bedömer att den skall bli bättre ordnad på detta sätt.

Det råder inga större meningsskiljaktigheter oss emellan, men jag kommer att rösta för bifall till utskottets hemställan.

Fröken ELMÉN (fp):

Herr talman! Ett av de svåraste problemen vi har för närvarande är väl den asociala ungdomen. Såsom framgått av vad föregående talare sagt är det viktigt att man så tidigt som möjligt kan hjälpa dessa ungdomar till ombyte av miljö, till en rotfast tillvaro — det är vi alla överens om.

Familjevård

Fru Eriksson i Stockholm säger att man från ungdomsvårdsskolorna inte placerar ut ungdomarna i privata hem. Där finns ju speciellt anställd personal som många gånger, så snart ungdomarna kommit in på ungdomsvårdsskola, försöker placera ut dem när man ser att det är lämpligt. Det har visat sig att detta lett till över förväntan goda resultat. Det är också förvånansvärt att man lyckats få hem som tar emot de mycket svåra ungdomar det här gäller.

Vi är alltså alla överens om att familjevården är en utmärkt väg för att tillrättaföra dessa ungdomar. När det gäller statsbidrag och specialbidrag är frågan hur angelägen vi anser denna sak vara. Vi fattade ju häromdagen beslut om ett statsbidrag till barnstugor m. m., och det går väl utanför hela den klumpsumma som kommunerna får. I detta fall tycker jag att det är av synnerligen stor vikt att staten kan hjälpa och stimulera kommunerna att placera ut de unga.

Nu säger man att kommunerna många gånger försöker vidtaga åtgärder. Ja, det gör de säkerligen. Men det är svårt för ekonomiskt svaga mindre kommuner att konkurrera med de stora kommunerna, ty dessa kan betala på ett helt annat sätt. Jag har ofta hört från tjänstemän, som arbetar med detta, att när man slutligen kommer till den ekonomiska ersättningen, så är det ganska trögt att få de ansvariga inom kommunen att gå med på saken — de tycker att kostnaderna blir stora.

Vad som för mig varit något nytt i dessa remissyttranden är att Landstingsförbundet även betalar bidrag till dyrbar familjevård. Väl vet jag att landstingen ordnar inackorderingshem, där dessa ungdomar placeras, men kostnaden på inackorderingshemmen blir upp till 35 kronor per dag, alltså en betydande kostnad.

Det sägs vidare att de föreslagna bidragen inte betyder någonting för kommunerna. Ja, det beror på vilken vär-

dering man slutligen kommer fram till och vad man anser att staten möjligtvis skall kunna ge i bidrag — detta blir det avgörande. Vad vi vill är att frågan om familjevård utreds och att spörsmålen om ersättning till enskilda hem och om statsbidrag då tas upp.

Jag skulle också till fru Eriksson i Stockholm vilja säga, att här har vi från folkpartihåll under många år motionerat om att åtgärder skulle vidtagas för att få fram personal som spårade upp hem och hade kontakter för att kunna få en lämplig placering för ungdomarna. Förhållandena har sedan förbättrats, och jag tror att barnavårdskonsulenterna och socialstyrelsen arbetar och agiterar för att man på ett så tidigt stadium som möjligt skall kunna få ungdomarna utplacerade i familj. Motionärerna avser inte att det skall bli någon konkurrens med ungdomsvårdsskolorna, utan vi syftar till att på ett tidigt stadium när det börjar trassla till sig för de unga skall vederbörande kunna placeras så, att han eller hon inte fortsätter i asocialitet och därmed kvalificerar sig för en ungdomsvårdsskola. Ungdomsvårdsskolorna har ju i dag ett mycket svårbehandlat klientel och kämpar för att kunna tillrättaföra de unga. Det är av synnerlig vikt att vi i så stor utsträckning som möjligt kan förebygga att ungdomar kommer in i detta kollektiv, som inte kan vara bra för dem.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen av herr Eric Gustaf Peterson m. fl.

Fru ERIKSSON i Stockholm (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara fråga fröken Elmén: Kan man verkligen anklaga kommunerna för att hellre se ungdomarna bli förstörda i väntan på att få plats på ungdomsvårdsskola än att försöka ge en slant till inackordering? Det är — jag sade det tidigare — en gans-

Familjevård

ka grov anklagelse, och jag undrar: Finns det fog för den?

Fröken ELMÉN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Detta är ingen anklagelse mot kommunerna. Det är en realitet att det många gånger är svårt för de ekonomiskt svaga kommunerna att klara dessa problem. Därför menar jag, att om vi kan åstadkomma att staten härvidlag hjälper kommunerna, så är det helt enkelt vår skyldighet att göra detta. Det gäller att utreda frågan i sin helhet.

Herr NILSSON i Bästekille (h):

Herr talman! Det råder inga delade meningar — det vill jag än en gång understryka — när det gäller åtgärder i förebyggande syfte för asocial ungdom. Vi är tvärtom helt överens härvidlag.

Frågan är om vi vinner något med en ny utredning i denna fråga eller ej. Jag tror inte att vi skall hysa sådan misstro mot våra kommunförbund att vi inte kan göra något utan att beställa en särskild utredning från riksdagens sida. Har dessa kommunförbund tidigare kunnat lämna kommunerna förslag till åtgärder kan de få göra det även i fortsättningen, utan att någon särskild påstötning från riksdagen behövs.

Vidare sade fröken Elmén, att vi visserligen tidigare hade avskaffat en mängd små specialdestinerade bidrag men att vi häromdagen beviljade ett nytt sådant bidrag, till barnstugorna. Ja, bästa fröken Elmén, det är mycket stor skillnad mellan finansieringen av den framtida barnstugeverksamheten och det bidrag som kommunerna skulle få för att täcka kostnaderna för familjevård i hemmen. Den första frågan är en stor angelägenhet, medan jag fortfarande betraktar den senare såsom ett litet spörsmål.

Jag vill inte — det vill jag ännu en gång understryka — medverka till att, sedan vi en gång avskaffat dessa många

små specialdestinerade bidrag, efter så kort tid som fyra månader återigen begära en utredning om införande av sådana. Jag anser att detta skulle vara felaktigt.

Desslikes vet jag att landstingen på vissa håll lämnat bidrag till kommunerna för denna verksamhet. Detta är också en väg för motionärerna att gå vidare på, eftersom en del motionärer i motsats till mig kanske också är landstingsledamöter.

Utredningar har tidigare bara bevägrats i samband med vissa berörda institutioners verksamhet. Jag anser fortfarande att dessa institutioner själva kan sköta utredningsverksamheten, utan att någon speciell utredning i familjevårdsfrågan företages.

Jag vill desslikes tillfoga att vi varje vecka i utskottet har att avstyrka åtminstone fyra eller fem motioner om utredningar. Skulle vi i stället tillstyrka alla dessa framställningar och riksdagen sedan ginge på vår linje, undrar jag var vi skulle hamna.

Jag vidhåller min tidigare framförda bestämda uppfattning till förmån för bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustafsson i Borås begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller allmänna beredningsutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit

Åtgärder mot narkotikamissbruk

reservationen av herr Eric Gustaf Peterson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr Gustafsson i Borås begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 120 ja och 70 nej, varjämte 5 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 22

Åtgärder mot narkotikamissbruk

Föredrogs allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 37, i anledning av väckta motioner om åtgärder mot narkotikamissbruk.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 124 av herr *Lundström m. fl.* och II: 168 av herr *Ohlin m. fl.* hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde en parlamentarisk utredning rörande de spörsmål, som aktualiserades av de senaste årens ökning av narkotikamissbruket, med utredningsdirektiv särskilt inriktade på skyndsamma åtgärder för att få till stånd en provisorisk vårdorganisation i avvaktan på långsiktigare åtgärder av olika slag, ägnade att tränga tillbaka narkotikamissbruket.

Utskottet hemställde, att de likalydande motionerna I: 124 och II: 168 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herr *Eric Gustaf Peterson*, fru *Elvy Olsson* samt herrar *Johan Olsson*, *Skoglösa* och

From, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen med anledning av motionerna I: 124 och II: 168 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att den inom medicinalstyrelsen tillsätta narkomanvårdskommittén försåges med parlamentarisk representation.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr FROM (fp):

Herr talman! Utskottsmajoriteten och reservanterna är fullt överens om att frågan om narkotikamissbruket är allvarlig och att det är angeläget att vidta åtgärder.

Utskottet »delar helt motionärernas uppfattning att den utveckling som ägt rum under senare år i fråga om såväl antalet missbrukare som formerna för missbruk ger anledning till oro». Det är, framhåller utskottet, »en samhällsangelägenhet av största vikt att söka råda bot på dessa missförhållanden».

Reservanterna anser att »narkotikamissbruket kan komma att utvecklas till ett av våra största sociala problem om icke kraftfulla åtgärder sätts in snarast».

Utskottet hänvisar till den av medicinalstyrelsen i fjol tillsatta expertgruppen, som senare omorganiserades till en större expertkommitté, och anser »de intressen som här är i fråga vara bäst betjänta av att det pågående utredningsarbetet tills vidare får fortsätta».

Det torde dröja rätt lång tid innan denna expertkommitté kommer att framlägga sina resultat, att döma av socialministerns yttrande i denna kammar i december förra året. Han berörde därvid narkotikafrågans många aspekter: de medicinska, juridiska och sociala.

Medicinalstyrelsens expertgrupp har bl. a. till uppgift att söka stimulera klinikchefer att behandla narkomaner, att pröva olika metoder för behandling samt att studera och utveckla dessa me-

toder. Detta visar att undersökningarna torde ta ganska lång tid.

Avvägningen mellan den öppna och den slutna värden säger socialministern vara en svår fråga och påpekar att de sociala aspekterna väger tungt.

Tidigare under året framförde socialministern i en interpellationsdebatt liknande synpunkter. Beträffande den tillsatta expertgruppens arbete framhåller han att denna undersökning skall läggas till grund för vidare överväganden i denna komplicerade fråga. Först skulle alltså medicinalstyrelsens expertkommitté avge sitt utlåtande och därefter förmodligen följa en parlamentarisk utredning. Det kommer i så fall att dröja ganska länge innan verkliga åtgärder kan beslutas och vidtagas.

Genom reservanternas förslag skulle man för det första vinna tid. För det andra skulle man kunna få en löpande information om undersökningsresultaten. Jag tror också att — som det står i reservationen — många värdefulla synpunkter kan tillföras utredningen om den har parlamentarisk förankring.

Beträffande den löpande informationen hänvisar jag till ett uttalande som statsministern gjorde vid besvarandet av en interpellation i denna kammare i december 1964 rörande utformningen av det officiella utredningsväsendet: »Det offentliga utrednings- och remissväsendet har i vårt land en omfattning och betydelse som i få andra länder. Den svenska regeringen kan basera sina beslut och sina propositioner till riksdagen på ett utförligt och gediget, ofta vetenskapligt sakmaterial, som samlats och bearbetats utanför regeringskansliet. Detta är ur flera synpunkter utomordentligt värdefullt. Bl. a. torde oppositionspartierna härigenom ha större möjligheter att få insyn i sakfrågorna än vad oppositionen i andra länder har.» Vidare yttrade statsministern: »Syftet med en utredning är att få en allsidig belysning av frågorna.»

Jag ber herr talman, inte minst med

Åtgärder mot narkotikamissbruk

hänsyn till detta uttalande av statsministern, att få yrka bifall till den av herr Eric Gustaf Peterson m. fl. avgivna reservationen, vari yrkas att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att den inom medicinalstyrelsen tillsatta narkomanvårdskommittén förses med parlamentarisk representation.

I detta anförande instämde herr *Börjesson* i Falköping (cp) samt herrar *Rimmerfors* och *Keijer*, fröken *Elmén* och herr *Hyltander* (alla fp).

Fru ERIKSSON i Stockholm (s):

Herr talman! Jag ber att få hänvisa till motiveringen i utskottets utlåtande, där vi bl. a. framhåller att medicinalstyrelsen har tillsatt en expertgrupp, som ursprungligen var sammansatt av rent medicinsk expertis men som, sedan motionerna väcktes, har utökats med experter även från andra områden. Denna utökade expertkommitté har bl. a. tagit kontakt med representanter för andra instanser för att få till stånd en effektivare vård av narkotikamissbrukare.

På detta stadium har vi icke ansett det möjligt att effektivisera utredningsarbetet genom att koppla in parlamentariker i det. Vi avstyrker sålunda motionerna. Vi menar att frågan är så pass ny och okänd, att vi bara kan hänvisa till de olika uppfattningar om värden av narkotikamissbrukare som på senare tid har framkommit och som visar att läkare står mot läkare i denna fråga.

I denna situation är mycket litet att vinna genom ett parlamentariskt inslag i utredningen. Därför vill vi åtminstone tills vidare avstyrka motionärernas förslag. Vi är väl medvetna om att en lagstiftning längre fram kan visa sig erforderlig, och då kan man behöva koppla in parlamentariker, men i dag anser vi, som sagt, inte att man skall göra det.

Åtgärder mot narkotikamissbruk

Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad.

Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr From begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller allmänna beredningsutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 37, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit reservationen av herr Eric Gustaf Petersson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Herr From begärde emellertid rösträkning, varför votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 126 ja och 60 nej, varjämte 6 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

På förslag av herr förste vice talmannen beslöt kammaren att uppskjuta behandlingen av det på föredragningslistan återstående ärendet — bankoutskottets utlåtande nr 25, i anledning av motioner angående den ekonomiska politiken, m. m. — till kammarens sammanträde onsdagen den 11 innevarande maj.

§ 23

Till bordläggning anmälde statsutskottets utlåtanden:

nr 94, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående huvudmannskapet för mentalsjukvården m. m. jämte i ämnet väckta motioner,

nr 95, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstatligandet av uppbördsverken och omorganisation av de lokala skattemyndigheterna m. m. jämte i ämnet väckta motioner,

nr 96, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, m. m., i vad propositionen avser medelsanvisning till folkpensioner, jämte i ämnet väckta motioner, och

nr 97, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1966/67;

bevillningsutskottets betänkande nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av huvudmannskapet för uppbördsväsendet m. m. i vissa städer, m. m.;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, m. m., jämte i ämnet väckta motioner, och

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 a § familjebidragförordningen den 29 mars 1946 (nr 99), m. m.;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avveckling av nuvarande rättsförhållanden beträffande gruvskogarna jämte en i ämnet väckt motion,

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av priserna på fisk under budgetåret 1966/67,

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts

proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1966/67, såvitt angår jordbruksärenden,

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1965/66, såvitt propositionen avser jordbruksärenden, och

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av viss staten tillhörig mark, m. m.; samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 38, i anledning av väckta motioner angående hushållspraktik,

nr 40, i anledning av § 27 i riksdagens revisorers berättelse över den år 1965 av dem verkställda granskningen av statsverket,

nr 41, i anledning av § 28 i riksdagens revisorers berättelse över den år 1965 av dem verkställda granskningen av statsverket,

nr 42, i anledning av § 29 i riksdagens revisorers berättelse över den år 1965 av dem verkställda granskningen av statsverket, och

nr 43, i anledning av § 38 i riksdagens revisorers berättelse över den år 1965 av dem verkställda granskningen av statsverket.

§ 24

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

nr 169, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1966/67 till internationell biståndsverksamhet jämte i ämnet väckta motioner;

nr 170, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre anslag avseende socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser allmänna frågor och bemyndigande för Kungl. Maj:t att

besluta om arbeten inom viss kostnadsram;

nr 172, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 173, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 174, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 175, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 176, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 177, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 178, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 179, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 180, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1966/67 till informationsverksamhet om Sverige i utlandet;

nr 181, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1966/67 till utförande av beskickningsanläggningar i Moskva och Stockholm;

nr 182, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1966/67 till statskontoret;

nr 183, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1966/67 till främjande av nordiskt-kulturellt samarbete och till bidrag till den nordiska kulturfonden;

nr 184, i anledning av väckta motioner om viss ytterligare ersättning till förre värnpliktige löjtnanten A. F. Abrahamsson;

nr 185, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ett arbetsmedicinskt institut m. m.;

nr 186, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till folkhögskolor; och

nr 187, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökat statligt stöd till barnstugor m. m.

Vidare anmäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 168, till Konungen i anledning av väckta motioner angående vårdbidragen till handikappade barn.

§ 25

Till bordläggning anmäldes bankoutskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att till utskottet från riksdagens revisorer inkommit framställning angående uppförande på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår av anslag till utrustning m. m. av nya lokaler.

§ 26

Anmäldes följande till herr förste vice talmannen under sammanträdet av

lämnade motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 73, med förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, m. m., nämligen

nr 922, av herr *Andersson* i Örebro m. fl.,

nr 923, av herr *Johansson* i Dockered m. fl., och

nr 924, av herr *Oskarson* m. fl.

Dessa motioner bordlades.

§ 27

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts tre enkla frågor, nämligen av:

herr *Holmberg*, till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående förslag om rätt för kommun att bekosta tryckning av partiernas valsedlar,

fröken *Elmén*, till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående nybyggnad för statens institut för folkhälsan, och

herr *Fridolfsson* i Stockholm, till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående priskommitténs målsättning.

§ 28

Justerades protokollsutdrag.

Kammarrens ledamöter åtskildes här efter kl. 13.57.

In fidem

Sune K. Johansson